

BUDOVA ARCIDĚKANSTVÍ PŘI KOSTELE SV. BARTOLOMĚJE V KOLÍNĚ

Jana Pařízková Čevonová
Jindřich Záhorka

Príspevek shrnuje dosavadní poznatky ke stavebnímu vývoji budovy arciděkanství (Brandlova ul. čp. 25) při kostele sv. Bartoloměje v Kolíně na základě výsledků stavebně historického průzkumu z let 2014–2015 a jeho aktualizace při rekonstrukci domu v roce 2015. Vymezuje rozsah středověké fary odpovídající dnešnímu a navrhuje upřesnění datování stěžejní etapy výstavby do osmdesátých let 14. století, v přímé návaznosti na budování presbytáře kostela sv. Bartoloměje. Dále kromě vymezení barokní a klasicistní stavební etapy poukazuje na blízkou souvislost koncepce obnovy očištění fasád děkanství s puristickou rekonstrukcí kostela.

Klíčová slova: Čechy – Kolín – fara – děkanství – arciděkanství v Kolíně – kostel sv. Bartoloměje v Kolíně – středověká architektura – památková péče

The Archdeaconry of St Bartholomew's Church in Kolín

The article summarises the current findings on the building development of the archdeaconry building (Brandlova Street no. 25) of St Bartholomew's Church in Kolín based on the building-historical survey from 2014–2015 and its updating during the reconstruction of the house in 2015. It determines the extent of the medieval parish building that corresponds to the present one and suggests specifying the dates of the crucial construction phase into the 1380s, in direct connection to the construction of the presbytery at St Bartholomew's Church. In addition to the determination of the Baroque and classicist building phases, it points to the close relation between the concept of the deaconry façade cleansing and the purist reconstruction of the church.

Keywords: Bohemia – Kolín – parish building – deaconry – archdeaconry in Kolín – St Bartholomew's Church in Kolín – medieval architecture – historic conservation

<https://doi.org/10.56112/psc.2024.1.01>

Budova kolínského arciděkanství čp. 25 se nachází v jádru historického centra města na nároží ulic Parlérovy a Brandlovy, v bezprostřední blízkosti hlavního městského kostela sv. Bartoloměje. Stejně jako on je i budova arciděkanství nepochybně středověkého původu. Podobně jako o většině historické městské zástavby Kolína vyšly o tomto domě doposud jen stručné zmínky. Teprve v roce 2015 byl v souvislosti s chystanou dostavbou a rekonstrukcí budovy proveden nejprve nedestruktivní stavebně historický průzkum, doplněný následně operativními průzkumy při samotných stavebních pracích.¹⁾ Některé závěry dosavadní literatury lze proto revidovat či doplnit o nová zjištění a pokusit se nastínit stavební vývoj domu.

Dům čp. 25 stojí v jihovýchodním rohu rozlehlé nárožní parcely lichoběžného půdorysu, situované v strmě stoupajícím severovýchodním svahu návrší, na jehož nejvyšším místě se rozkládá kostel sv. Bartoloměje. (obr. 1) Parcelu vymezuje na západě dům čp. 27, zabírající dnes i místo po, původně sousedícím, domu čp. 26 zbořeném v roce 1946, mezi nímž a arciděkanstvím byl do rekonstrukce v roce 2015 volný průjezd na dvůr. Patrová budova arciděkanství je dvoukřídlá, podsklepená s valbovou střechou, na jihu má mírně lichoběžný, příčně obdélný půdorys, z něhož vystupuje na severovýchodní straně téměř čtvercové křídlo, v nárožích podepřené mohutnými šikmými opěráky končícími pod parapety oken patra, s nárožními místy armovanými pískovcovými kvádry. Jižní a východní fasáda sledují průběh obou ulic, svírajících při jihovýchodním nároží domu tupý úhel. (obr. 2) Před jižní fasádou klesá Brandlova ulice směrem k východu. Před fasádou východní terén Parlérovy ulice poměrně příkře klesá směrem k severu, čímž se uplatňují i okna sklepů. Exteriér domu je neomítaný, zdívo je převážně kamenné. Jihovýchodní a jihozápadní nároží v obou nadzemních podlažích a rovněž nad opěráky vystupující seve-

Obr. 1: Kolín, okolí kostela sv. Bartoloměje s arciděkanstvím (čp. 25), výřez indikační skici mapy stabilního katastru z roku 1841 (NA, fond Stabilní katastr Praha, sign. KRM162018410, sekce A13B).

rovýchodní nároží armují opracované pískovcové kvádry. Do domu se vstupuje od jihu obdélným portálem s pískovcovým ostěním. Okna v lici šestiosé jižní a čtyřosé východní fasády jsou obdélná, se šambránami. Okno západně od vstupu je jako jediné umístěno mezi osami oken patra. Vlevo od něho jsou nad sebou zazděny dvě kamenné desky. Horní nese hrubě opracovaný pískovcový reliéf muže v pozici oranta, jenž třímá v pravé ruce neidentifikovatelný předmět, na spodní je nápis: PAMĚTNÍ DESKA / DĚKANA / HYNKA Z RONOVA / UPÁLENÉHO 22 / 1421 / ZA KOUŘIMSKOU BRANOU. Při jihovýchodním nároží

Obr. 2: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), pohled od jihovýchodu (foto R. Šulc, 2018).

je v přízemí odhalen fragment pískovcového ostění zazděného obdélného okna, po stranách severního okna východní fasády fragmenty dvou zazděných oken s ostěním z cihelných tvarovek. Západní fasáda měla v době průzkumu stále ještě podobu provizoria vzniklého z větší části bezprostředně po roce 1945. V roce 2015 došlo k dostavbě celého severozápadního nároží a situace dále popisované tak zanikly. Jižní část západní fasády se obracela do úzké uličky. Fasáda byla neomítaná ze smíšeného zdiva, bez otvorů, zakončená fabionovou římsou. Sklepní prostory pod jihovýchodní částí domu se skládají ze dvou zaklenutých, samostatně přístupných částí, mezi nimiž se nachází schodiště z přízemí. Dispozici přízemí tvoří čtyři podélné trakty. Všechny prostory, kromě klenuté střední místnosti v západní polovině domu, mají rovné stropy. Vstupní chodba prochází celým jižním křídlem a končí vpravo schodištěm, vedoucím do sklepů i patra, a vlevo šikmo k západu zalomeným vstupem na dvůr. Dispozice patra je řešena jako trojtrakt s centrální síní. Všechny místnosti jsou plochostropé. Krov je hambalkový, s dvojicí stojatých stolic s polovalbou. Půda obsahuje dva zděné komíny. Na jihozápadní nároží domu na západní straně navazuje vjezd s půlkruhovým záklenkem z převážně kamenného lomového zdiva. K severovýchodnímu opěráku je připojena zděná brána se segmentovým cihelným záklenkem. Nezastavěný zbytek parcely v severní části slouží jako zahrada, zachycená už na mapě stabilního katastru (1841). (obr. 1)

Johann Gottfried Sommer (1844) „budovu děkanství“ bez dalšího jmenoval mezi důležitými stavbami města.²⁾ Teprve ve druhém soupisu uměleckých památek ji zmínili Zdeněk Wirth a kolektiv (1957), bez časového zařazení, jako budovu z režného

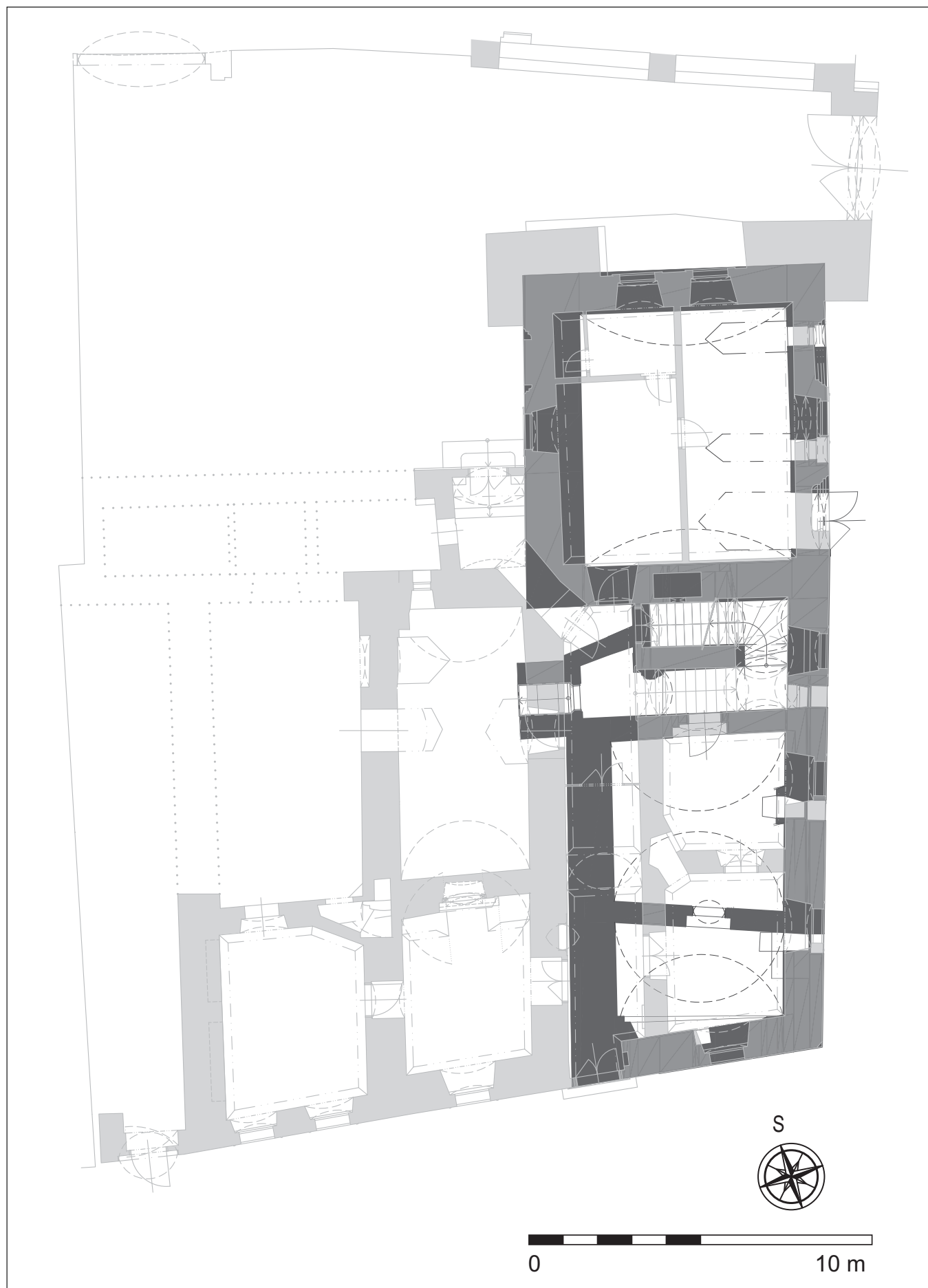
kamenného zdiva s údajnou pamětní deskou předhusitského kněze Hynka z Ronova a s barokními sochami sv. Víta a sv. Judy Tadeáše na východní fasádě.³⁾ Na středověký původ některých architektonických prvků domu upozornil Václav Mencl ve studii *Dva příspěvky k vývojovým počátkům měšťanského domu* (1959), zabývající se, mimo jiné, stavebním vývojem dnes sousedícího domu čp. 27. Tvarosloví fragmentů ostění starších oken, analyticky přiznaných na uličních fasádách, považoval za příklad architektury Václava IV. doby kolem roku 1390. Spojil je s činností Parléřovy huti, která měla pracovat po dokončení chóru kolínského kostela sv. Bartoloměje na stavbě jižní věže městského kostela v Nymburku.⁴⁾ První, nepublikovanou celkovou charakteristiku domu zpracovali Dobroslav Líbal s Marií Heroutovou v pochozím průzkumu Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů *Kolín. Stavebně historický průzkum jádra města* (1971). Kromě stručného popisu se věnovali krátce i stavební historii. Považovali „velký objekt... s typickým krátkým křídlem“ a druhotně zazděným lomeným portálem v chodbě nejspíše v celém dnešním rozsahu povšechně za gotický, v interiéru byl ovšem mimořádně pozměněn při mladších úpravách, severní část západního traktu zničila v roce 1945 zbloudilá letecká puma.⁵⁾ V evidenčním listu státního seznamu nemovitých kulturních památek z roku 1969 je původ domu s dosud gotickými sklepy zařazen široce do 13. století, přestavěn měl být renesančně v 16. století a stropy upraveny v 19. století.⁶⁾ Oproti tomu Ivo Kořán v *Uměleckých památkách Čech* (1978) datoval původ domu do mladší doby a podstatně úžeji, do doby kolem roku 1400.⁷⁾ Přitom zmínil raně gotický „výklenek“ zazděný ve vstupní chodbě a v něm raně gotickou vegetabilní konzolu. Kolínští amatérští historici Jan a Ladislav Kama-

rýtovi v průvodci městem (1992) stavbu domu kladli do doby po velkém požáru města v roce 1395, přesněji jeho východní část, západní měla být přistavěna v roce 1679.⁸⁾ Autoři publikace *Gotika na Kolínsku* (1998) považovali dům bez dalšího zdůvodnění za raně gotický, opět široce datovaný do 13. století, přestavěný ve třetí čtvrtině 14. stol., kolem roku 1500 a dále v 16.–19. století.⁹⁾ Tuto stavební historii zopakoval i poslední průvodce po kolínských památkách z roku 2019, kromě již výše zmíněného s názorem, že cihelná ostění na východní fasádě patří pozdně gotickým arkýřům.¹⁰⁾ Na základě stavební analýzy se domu věnovali teprve autoři nepublikovaného textu zpracovaného v roce 2005 odborem péče o památkový fond NPÚ, ÚOP středních Čech. Nezvyklou polohu oken sklepů přisoudili původně značně vyšší úrovni terénu ulice, jehož snížení mělo podmínit zpevnění severní strany opěráky. Na základě uspořádání sklepních prostor, poloze portálu v zadní komoře a již v té době nově odkrytého portálu v západní stěně komunikačního uzlu ve sklepení, dovodili, že na západní straně musel být průjezd či průjezdní síň. Dům tak podle autorů průzkumu nevznikl jako síňový, ale rovnou jako trojtrakt se střední průjezdnou síní, po jejíž straně byla na východě světnice, následovaná zřejmě kuchyní, schodištěm a trakt byl zakončen polozahlobenou

komorou s další, tentokrát – podle uspořádání oken – uvnitř roubenou světnicí v nadzemním podlaží. Na západní straně od průjezdu byl komorový trakt. V tomto rozsahu měl objekt vzniknout v 2. pol. 14. stol. Vrátili se k Menclovu, resp. Kořánovu datování: fragment obdélného okna na fasádě obrácené ke kostelu datovali do 2. poloviny 14. stol., ostění z cihelných tvarovek do doby kolem roku 1400. Dále blíže identifikovali, na základě profilace portálů, klenby a příčky dvou jihovýchodních sklepů do pozdně gotické fáze výstavby. Původně byly, podle autorů, prostory kryty trámovými stropy se záklopem z kamenných desek. Pověsnečně v barokní době měly být do dnešní podoby upraveny fasády a posunuta západní zeď podélného středního traktu, přičemž zanikl vstup do sklepních prostor z průjezdu. V nově valeně zaklenutém průjezdu vznikla kuchyně, změnila se také výšková úroveň dalších stropů v přízemí. V této době existovala ještě komunikace mezi přední a zadní světnicí při východní obvodové stěně. Do doby po požáru města v roce 1796 zařadili změnu dispozice východního traktu se schodištěm do sklepa, patra, vznik předpokládané dvorní arkádové pavlače a dále krovu, jehož konstrukce jim, stejně jako klenba severního sklepa, připadala spíše až z pokročilé druhé čtvrtiny 19. století.¹¹⁾

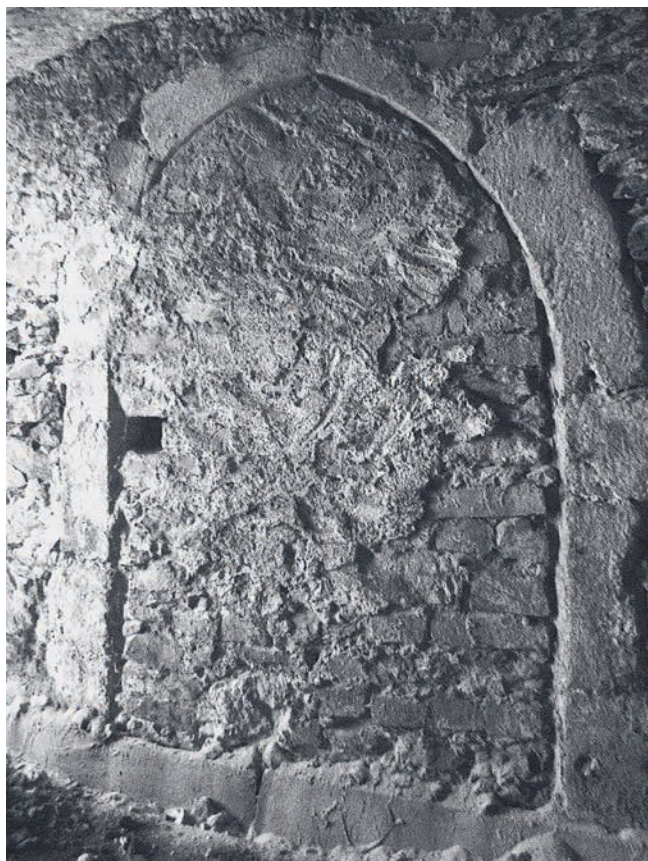
Obr. 3: Kolín, situace a porovnání půdorysu sklepů domů čp. 27 a čp. 25 (arciděkanství) v Brandlově ulici s vyhodnocením stavebního vývoje (kresba L. Beránková, 2024; podklad pro půdorys kostela M. Patrný 2012, M. Patrný a J. Beránek, 2014).

Obr. 4: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), složený půdorys v úrovni suterénu (tmavě šedá) a přízemí (světle šedá) (zaměření 2015; kresba L. Beránková, 2024).

Obr. 5: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), prostor mezi dnešním schodištěm do sklepa a jižními sklepy, vlevo gotický portál do středního sklepa, vzadu gotický portál ze zrušeného schodiště z přízemí (foto R. Šulc, 2016).

Obr. 6: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), druhotně zazděný gotický portál na severní straně jižní zdi severního sklepa, stav 2014 (všechna foto J. Záhorka, není-li uvedeno jinak).

Obr. 7: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), gotický portál ze zrušeného schodiště z přízemí, stav 2015.

Poznatky ke středověké architektuře domu

Založení královského města Kolína Přemyslem Otakarem II., jehož existence je poprvé doložena k roku 1261, se obvykle klade do padesátých let 13. století.¹²⁾ Záchranný archeologický výzkum provedený v letech 2018–2019 doplnil dosavadní nálezy svědčící o předlokačním, hradištním osídlení strategického prostoru dnešního kostela sv. Bartoloměje na návrší na levém břehu Labe již od druhé poloviny 9. století. Výzkum zároveň odhalil poměrně dramatický skalní reliéf tvořený hřebenovitě členěným skalním výchozem, který výškově značně

kolísal.¹³⁾ Jistota oproti tomu není o existenci zeměpanského sídla¹⁴⁾ a starší sakrální stavby¹⁵⁾ předcházejících založení kostela sv. Bartoloměje v souvislosti se vznikem města.¹⁶⁾ Nepublikované závěry výzkumů z šedesátých let 20. století prokázaly pouze pohřby nacházející se pod obvodovými zdmi raně gotického chrámového trojlodí.¹⁷⁾

Pro nejstarší období existence města nedovolují dosud známé prameny, absence archeologického výzkumu a podrobného výzkumu dalších domů v okolí s jistotou lokalizovat předpokládané obydlí plebána nově založeného kostela sv. Bartoloměje na místo dnešní budovy arciděkanství. Patronátní právo hlavního farního kostela nově založeného města s právem osazovat faru zprvu náleželo králi Přemyslu Otakarovi II.¹⁸⁾ V roce 1325 jej král Jan Lucemburský přenechal klášteru cisterciáků v Sedlci.¹⁹⁾ Po nástupu Karla IV. na český trůn vykonával patronátní právo opět král. Cisterciáci v Sedlci prezentovali kolínského faráře ještě v roce 1354. V písemných pramenech jsou kostel i farář v Kolíně („*in... Nova Colonia*“) poprvé zmíněni k roku 1295 v listině pražského biskupa Tobiáše z Benešova.²⁰⁾ K roku 1317 je jmenovitě uveden plebán Mikuláš, studující tehdy na univerzitě v Boloni,²¹⁾ k roku 1325 Konrád.²²⁾ Farnost příslušela ve středověku, nejpozději od první poloviny 14. století, ke kouřimskému nebo kolínskému děkanátu²³⁾ kouřimského arcijáhenství v pražské diecézi, od roku 1344 arcidiecézi.

Pro komplexní poznání vývoje středověké městské zástavby historického jádra Kolína, podmíněné pravidelnou šachovnicovou uliční sítí nově vyměřeného města, podle Dobroslava Líbala (1971) převážně dřevěné či hrázděné, výjimečně ještě ve 13. století kamenné, po požáru města v roce 1349 kamenné, přinesly dosavadní výzkumy prozatím jen dílčí publikované

Obr. 8: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), klenba v jižní části suterénu, pohled od severu na dělící příčku mezi jižním a středním sklepem s gotickým portálem, stav 2015.

Obr. 9: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), gotický portál ze schodiště do středního sklepa v jižní části suterénu (foto R. Šulc, 2008).

výsledky.²⁴⁾ Nebyl proveden ani archeologický výzkum, který by mohl rovněž přinést cenné informace o podobě zástavby v době založení města. Patřil k ní i domovní blok před severním průčelím kostela s budovou arciděkanství, v němž se na opačném rohu bloku dochoval – byť ojedinělý – příklad původní lokační výstavby, dům čp. 27 v nároží ulic Brandlový s Karlovou, s nejstaršími zděnými partiemi z doby kolem roku 1270.²⁵⁾ Půdorysná dispozice přízemí a sklepů pod východním traktem budovy arciděkanství, charakterizovaná autory průzkumu z roku 2005 jako trojtrakt se střední průjezdnou síní, s východním obytným a západním komorovým traktem,²⁶⁾ v zásadě odpovídá obecné charakteristice vývojově mladšího dispozičního typu průjezdového domu se schodištěm vedoucím do sklepních prostor ve středu domu.²⁷⁾ Při bližším pohledu na chronologii výstavby a architekturu domu čp. 25 lze však vysledovat určité podobnosti už s nejstarším středověkým stavebním vývojem domu čp. 27. (obr. 3) Na základě stavebně historického průzkumu Františka Kubce jej podrobně analyzoval Václav Mencl (1959), který si již dříve²⁸⁾ všiml raně gotické žebrové klenby. Předpokládal přímou souvislost prvních třech stavebních fází s jednotlivými etapami budování městského kostela sv. Bartoloměje. V severní části předem dané parcely při nároží ulic vzniklo současně se zahájením výstavby chrámu v šedesátých letech 13. století nejprve patrové stavení o jedné místnosti v každém podlaží. Dům byl kamenný, spodní místnost sloužila jako jizba. Ve druhé fázi, která mohla bezprostředně následovat, byl dům na jižní straně rozšířen o užší, příčně obdélnou patrovou část se spodním podlažím rozděleným půlkruhovým pasem na dva prostory. Západní místnost zaklenutá jedním polem křížové žebrové klenby měla být průchozí sítí, prostor s valenou klenbou přisoudil kuchyni. Podle tvaru klínových žeber přístavbu datoval do třetí čtvrtiny 13. stol. (kolem roku 1270). Třetí fáze spočívala v dalším rozšíření domu k jihu, až k uliční čáře, o širší „mázhaus“ se vstupem na dvůr lomeným portálem z doby kolem roku 1370. Tato část mohla podle Mencla vzniknout teprve po srovnání předpokládaného, prudce stoupajícího skalnatého svahu v dnešní ulici Karlově, spojnici mezi náměstím a kostelem. Původní jizba se po těchto terénních úpravách měla stát sklepem. Vývoj dispozice domu ukončilo připojení východní obytné přístavby v 16. století.²⁹⁾ Dobroslav Líbal s Marií Horynovou (1971) předpokládali dodatečné vložení gotického trámového stropu s kamenným záklopem severního suterénu.³⁰⁾ Při rekonstrukci domu v roce 1985 byly všechny trámy nahrazeny novými a strop byl nově vyskládan, provedená dendrochronologie při stavebně historickém průzkumu v roce 2019 tak nebyla úspěšná.³¹⁾ U dalších domů v Kolíně, s dochovaným kamenným záklopem, čp. 23 v Brandlově ulici a čp. 90 na Karlově náměstí, provedená dendrochronologie doložila jejich vznik až na koci 16., respektive na začátku 17. století. Jedinými dendrochronologicky datovanými středověkými konstrukcemi tohoto typu stropu v Kolíně jsou dubové trámy v prostorech domu čp. 54 na rohu Rubešovy a Kutnohorské ulice. Ty jsou datovány do let 1376–1378.³²⁾ Středověký původ konstrukce tak zůstává nejistý, ale možný.³³⁾

Domem čp. 27 se o více jak 30 let později podrobně zabýval i Jiří Škabrada (1991). Oproti Menclovým závěrům na základě funkčního rozvržení a výzkumů z jiných lokalit usoudil, že polozahlobená severní část domu sloužila od počátku jako sklepění či spodní komora, přičemž klenuté prostory měly být připojeny velmi záhy, neboť se s nimi počítalo v rámci jednoho stavebního programu, na předem vyměřené domovní parcele. Nad klenutým prostorem Škabrada předpokládal černou kuchyni s dýmníkem v rámci velké, původně dřevěné (roubené)

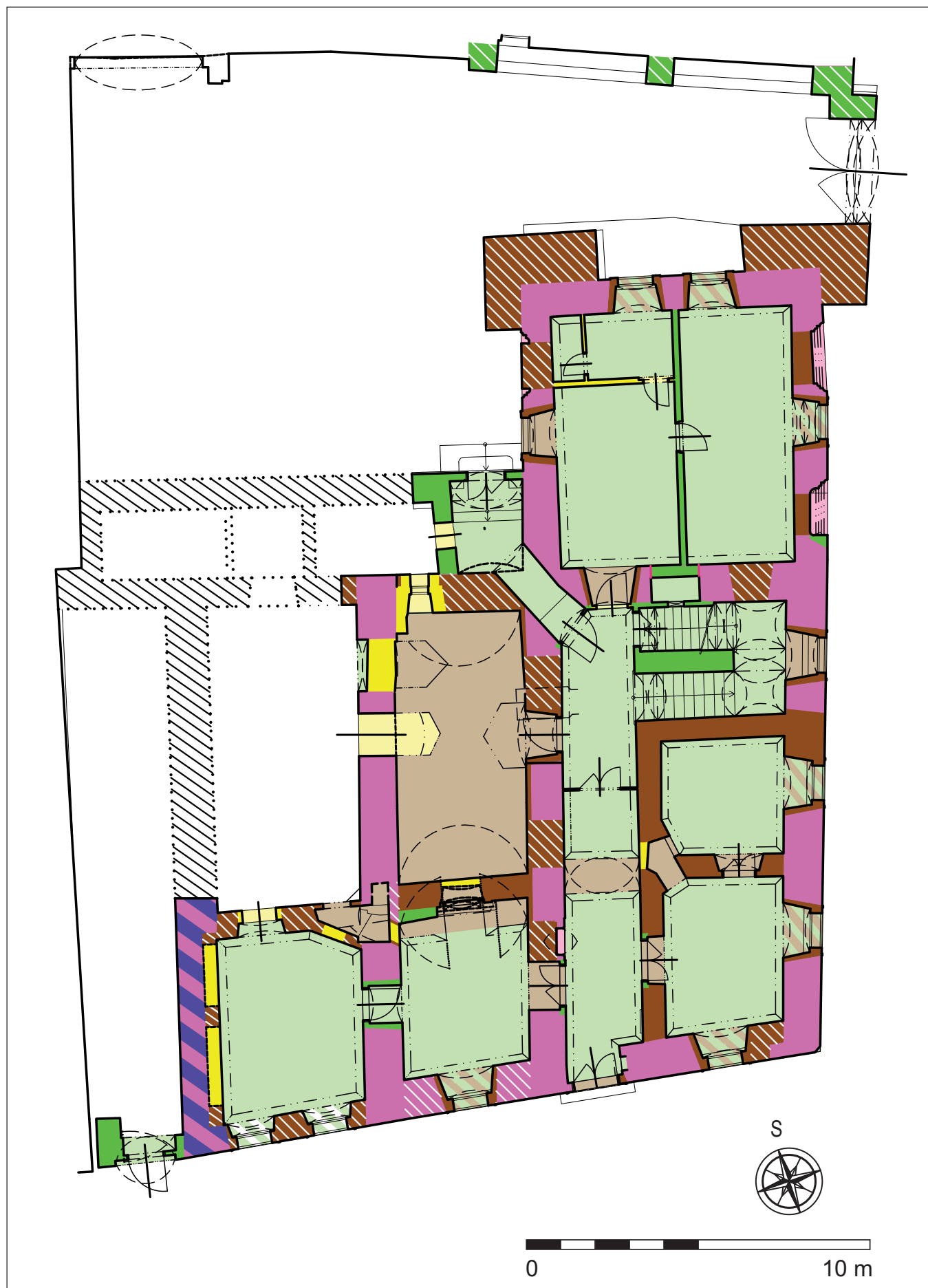

Obr. 10: Kolín, arciděkanství (Brandlová čp. 25), druhotně zazděná půlkruhová arkáda v zadní části západní zdi vstupní chodby, pohled z chodby, stav 2015.

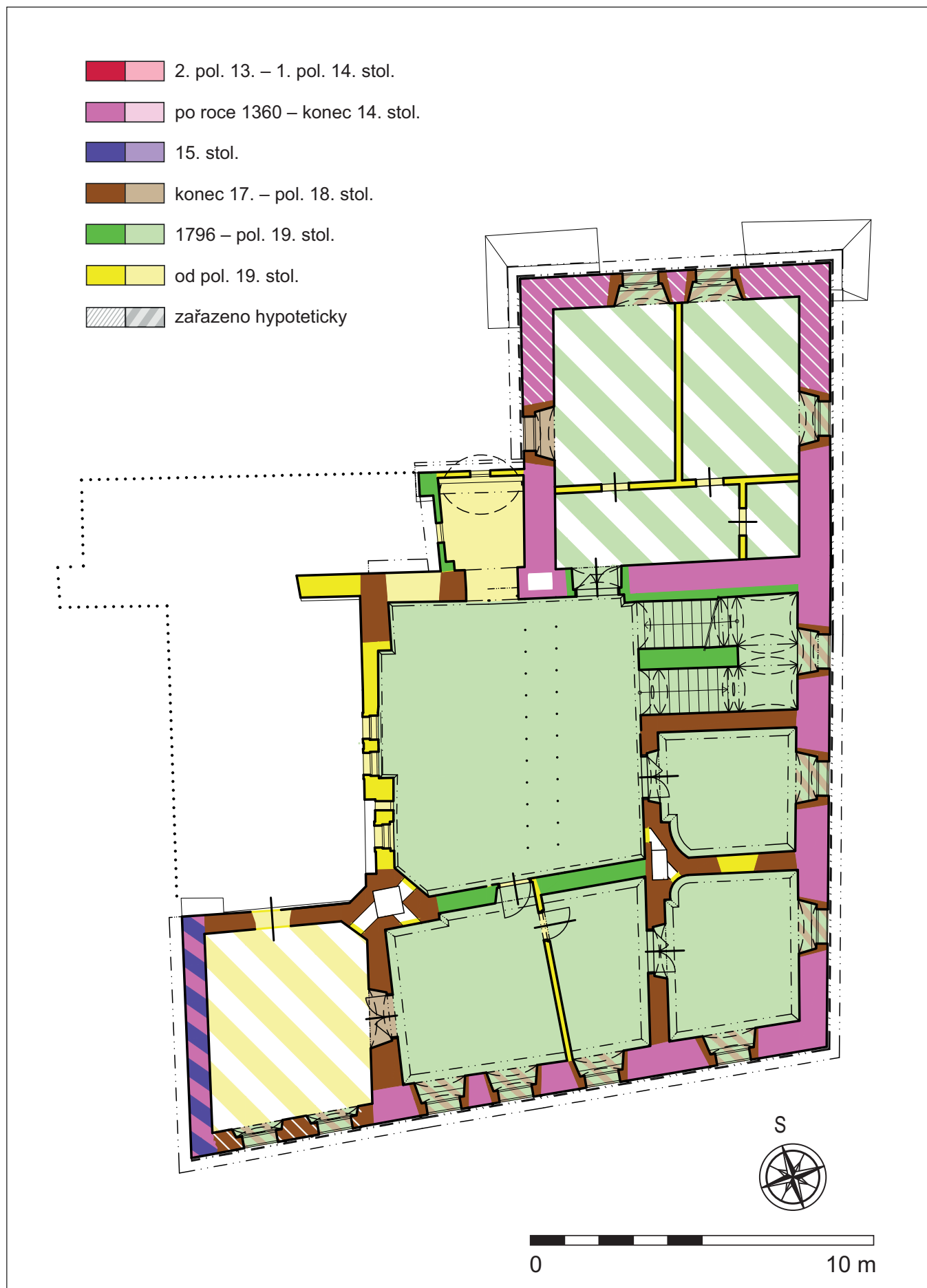
síně, která přiléhalá k uliční čáře a na východě ponechávala volný průjezd na nevelký dvorek. Takto mohl dům vypadat již na sklonku 13. století. Později, nejspíše na konci 14. stol., nahradila dřevěnou část při ulici Brandlově „reprezentativní“ zděná vstupní síň.³⁴⁾

V případě budovy arciděkanství je v rámci městské zástavby centra Kolína nápadná celková rozloha současné parcely, navíc s širokým pruhem zahrady, odpovídající velikostí úzké gotické parcele (např. protilehlé čp. 29 v Karlově ulici). Při ulici Brandlově je parcela arciděkanství široká 20 m a hluboká téměř 29 m. Rozměry odpovídají velikosti pozemků největších domů na jižní straně kolínského náměstí. Např. v jádru gotický dům čp. 8 má šířku parcely do náměstí právě 20 m.³⁵⁾ V případě pozemku domu čp. 27 předpokládal Václav Mencl, že odpovídá původní parcelaci. Rozlohu vysvětloval jejím rozvolněním mimo náměstí, kde nejstarší podoba domu měla – na rozdíl od předpokládaných průjezdových domů na náměstí – podobu „zemědělského dvorce na periférii“ s věžovitým útvarem známým z románských domů v Praze.³⁶⁾ Milena Hauserová (1995) a Jiří Škabrada (1996) obecně uvažovali o vyměření takto širokých parcel na významných nebo specifických místech lokačních měst.³⁷⁾

Nejstaršími konstrukcemi budovy arciděkanství jsou obvodové zdi sklepních prostor ve východním traktu. (obr. 3–4)

Obr. 11: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), půdorys přízemí s vyhodnocením stavebního vývoje (zaměření 2015; kresba L. Beránková, 2024).

Obr. 12: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), půdorys patra s vyhodnocením stavebního vývoje (zaměření 2015; kresba L. Beránková, 2024).

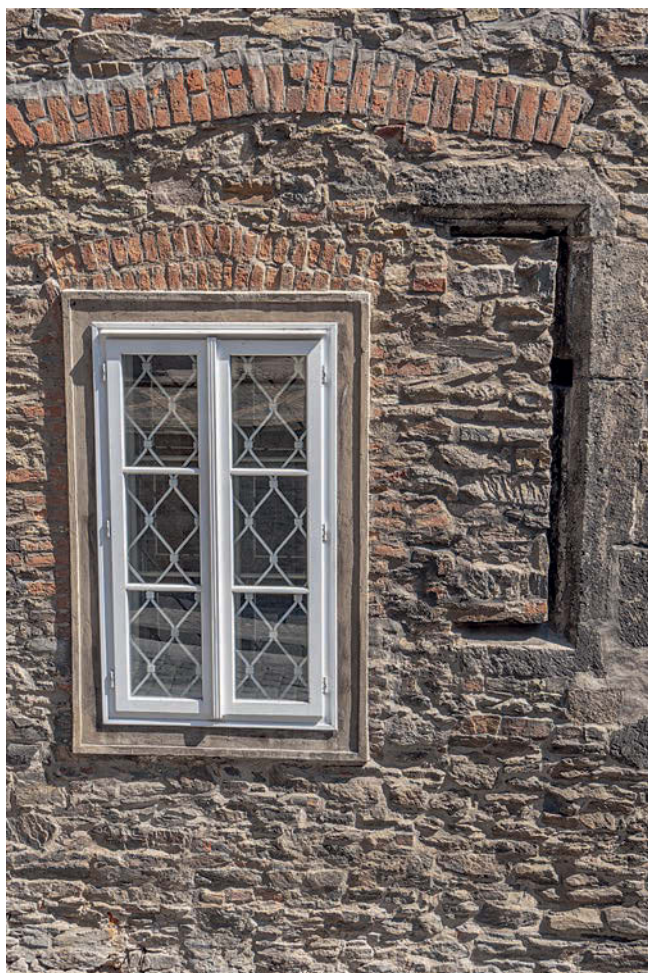
Obr. 13: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), druhotně zazděný gotický portál na východní straně západní zdi vstupní chodby, stav 2015.

Obr. 14: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), druhotně zazděný gotický portál na východní straně západní zdi vstupní chodby, detail provázání s okolním zdivem, stav 2015.

Svědčí o tom, mimo jiné, výrazná horizontální spára probíhající mezi suterénem a přízemím na východní a severní fasádě vystupujícího křídla. Mírně se liší i charakter zdiva, což je zvláště patrné na severní fasádě mezi opěráky, která není vyspárována tak pečlivě jako uliční fasády. K tomu je však třeba poznamenat, že exteriér s analyticky odhaleným kamenným zdivem je z větší části přezděný, vyspravený plentami a nově vyspárováný na počátku 20. století a jako takový se nejeví příliš spolehlivý pro vyvozování dalších stavebních fází. Východní zeď jižní části sklepních prostor je totiž k východní zdi sklepa pod severovýchodním křídlem přiložena na spáru, která se však na východní fasádě neprojevuje. Pouze je patrné mírné zalomení v půdorysu v místě napojení, byť dostupné zaměření domu není v jiných partiích zcela spolehlivé, a segmentové záklenky v zásadě shodných, lehce obdélných špalet ventilačních oken mají u zadního sklepa na hraně nepatrný ústupek. Východní zeď lehce obdélného prostoru severního sklepa (ca 6 × 7,4 m) s mladší klenbou je ca 1 m silná, vzdálenost mezi lícem západní stěny a západní fasády nad vyšším terénem dvora je ca 2 m. V západní zdi je pod výběhem klenby patrná zazdívka otvoru z lomového zdiva, doložená na plánu z roku 1839.³⁸⁾ (obr. 29) V jižní zdi se nachází gotický lomený portál široký 120 cm a vysoký 200 cm s pískovcovým ostěním s okosenou hranou zakončenou nízko nad prahem trojúhelným seseknutím. (obr. 6) Portál byl osazen současně se zdivem. Otvor je dnes zazděn kamenným lomo-

vým zdivem. Je sice vychýlen z osy místnosti mírně k východu, ale vůči ose jižních sklepů je jeho odchylka (k západu) výraznější. Portál tedy pravděpodobně souvisí se stavbou zadního sklepa.³⁹⁾ Jeho středověkou součástí mohl být trámový strop. V roce 1839 zde stavitel Degenhardt zaznamenal 24 kapes či zbytků po shnilých trámech.⁴⁰⁾ Prostor je dnes přístupný pouze z ulice Parlérovy a zahloben jen na dvorní straně. Úroveň jeho podlahy a především prahu zmíněného portálu je jen nepatrně níže než terén dnešní ulice. Že se jedná – přinejmenším bezprostředně před fasádou domu – o původní středověkou situaci, dokládá plán z roku 1839.⁴¹⁾ (obr. 28) Na místě dnešního vstupu z ulice se segmentovým záklenkem zachytil vstup se záklenkem lomeným. Uvedená zjištění a orientace jižního portálu do místnosti nasvědčují tomu, že se do prostoru vcházelo z ulice a z ní pokračovalo do jižní části dnešního suterénu, nikoliv opačně, z interiéru domu. Nejstarší, raně gotické jádro domu čp. 27 mělo nespíš rovněž hlavní vchod z boční ulice, do prostoru dnešního severního sklepa. Je proto pravděpodobné, že tento sklep nebo spíše komora (původně vstupní síň?) vznikl dříve než stávající uspořádání zbývajících prostor suterénu se dvěma skutečnými sklepy, zapuštěnými pod úroveň okolního terénu. Okolní terén při jihovýchodním nároží domu, jak je patrné podle ventilačních oken sklepů, prošel úpravami, při kterých byla jeho úroveň snížena v ulici Parlérově a naopak zvýšena v ulici Brandlově, kde zakryl jižní okno sklepního traktu.

Obr. 15: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), fragment pravé stojky ostění druhotně zazděného gotického jižního okna v přízemí při jihovýchodním nároží s cihelným vylehčovacím obloukem (foto R. Šulc, 2008).

Severní třetinu v půdorysu užší jižní části sklepních prostor (ca 5×8 – $8,6$ m) pod jihovýchodním nárožím domu zabírá mladší cihelné klenuté schodiště z přízemí. Jeho umístění však neodpovídá původní situaci. Do stejných míst vedlo původně z přízemí dnes zazděné schodiště situované západně od jeho jižního ramene. Do sklepů, respektive do sklepní před síně ústilo portálem osazeným na západní straně západní zdi jižní části sklepních prostor. Tento vstup byl odkryt již před rekonstrukcí v roce 2015, kdy bylo probouráno zdivo u střední zdi nynějšího schodiště, za nímž se objevil krátký nepravidelný prostor končící 70 cm širokým a 170 cm vysokým gotickým půlkruhovým portálem s kamenným ostěním profilovaným širším, vysoko šikmo zakončeným okosením, z rubové strany probraný vpadlou stezkou pro zapadnutí dveří. (obr. 5, 7, 22c, 22f) Ze schodiště se dochovaly tři prošlapané kamenné stupně ramene stoupajícího západním směrem, jeho pokračování zakrývá zadržívka. V přízemí domu se schodiště neprojevuje.

Zbývající část jižního sklepení tvoří dvojice nestejně velkých prostor umístěných za sebou a zaklenutých valenou klenbou s výraznými stopami po prkenném šalování. (obr. 8) Do prvního, většího sklepa se přibližně v ose vstupuje od severu gotickým půlkruhovým pískovcovým portálem širokým ca 100 cm a vysokým 170 cm obráceným ke schodišti s okoseným ostěním zakončeným pravoúhlým zalomením, drážka pro dveře chybí.

Obr. 16: Kolín, dům čp. 27 (Brandlova ul.), jižní okno přízemí, stav 2019.

(obr. 5.) Portál je osazen v segmentové nice poněkud „neorganicky“. Z tohoto sklepa vede shodně řešený portál v příčné zdi (obr. 8–9, 22g) do menšího prostoru na jižní straně, který má místo podlahy trvale zaplavenou, 60 cm hlubokou, cisternu vyhloubenou ve skále, snad v místě puklinového pramene.⁴²⁾ Jak je vidět na zdivu u oken, klenba byla vložena dodatečně. Podle nepotvrzených nálezů autorů průzkumu domu z roku 2005 měly mít oba prostory původně trámové stropy se záklopem ze štípaných kamenných desek.⁴³⁾ Nejasná je současná poloha šikmé příčné stěny mezi těmito sklepy, která je na plánu z roku 1839 zachycena jako rovná, posunutá daleko víc k severu.⁴⁴⁾ Otázkou zůstává důvod oddělení jižní části s trvale přítomnou vodou samostatnou stěnou s uzavíratelným vstupem. Místnost je odvětrávána menším otvorem ve východní zdi, pod kterým je těsně nad úrovní hladiny cihelný pas, svědčícím o problémech s kolísáním její úrovně a potřeby se jí čas od času zbavit svedením do kanalizace. Příčka oddělující cisternu mohla být posunuta na dnešní místo až při úpravách sklepů v první polovině 19. stol. (kdy vznikala v Kolíně nová kanalizace) z důvodu zamezení vylití vody do zbytku sklepních prostor.

Předpokládaným starším etapám výstavby sklepních prostor arciděkanství může, mimo jiné, nasvědčovat kromě zmíněné spáry na fasádách skutečnost, že mu neodpovídá půdorys přízemí. (obr. 4, 11–12) Východní líc západní zdi vstupní chodby, která vymezovala východní trakt přízemí, je

posunut oproti východnímu líci západní zdi k západu, v jižní části sklepů o ca 1,5 m, u severní komory o ca 70 cm.⁴⁵⁾ Sklepení zůstalo nakonec omezeno pouze na jeden trakt, později nikdy nedošlo k jeho rozšíření pod západní, předpokládanou komorovou část domu jako u jiných podobných staveb. Jedním z hlavních důvodů popsané situace však mohl být skalnatý terén doložený pod jižní zdí prostoru západně od dnešní vstupní chodby.

Objevené rameno staršího schodiště do sklepa leží nelogicky přímo pod uvedenou západní traktovou zdí chodby. (obr. 4) Otlučením některých partií jejích omítek při poslední rekonstrukci však odhalilo, že nad schodištěm se dříve klenula 3 m široká půlkruhová arkáda vyzděná z lomového kamene, zazděná patrně po jeho zrušení, nejpozději při vložení barokní cihelné valené klenby. (obr. 10) Vedle předpokládané síně byl tak další prostor, z něhož se vcházelo do sklepení. Takovým prostorem mohl být průjezd. Dům by tak měl místo síňového charakter průjezduvého domu, jak předpokládali autoři průzkumu z roku 2005, či spíše domu s průjezdní síní.⁴⁶⁾ Středověký stavební vývoj přízemí byl však zřejmě složitější a z dosavadních zjištění nejde zcela objasnit. Západní zeď chodby je z lomového kamene a obsahuje vpravo od mladšího vstupu do sousední místnosti zazděný gotický lomený portál tvořící niku, podobný portálu v severní komoře s pískovcovým ostěním s okosením ukončeným trojúhelnou ploškou, ale menší, široký ca 80 cm a vysoký 165 cm. (obr. 13, 22e) Původní je nicméně pouze severní stojka a dva kusy tvořící lomený záklenek, levá (jižní) stojka je provedena z cihel. Dobroslav Líbal s Marií Heroutovou i někteří další autoři považovali jeho umístění za druhotné.⁴⁷⁾ Odstranění omítek však ukázalo provázání pravé části ostění s okolním lomovým zdívkem. (obr. 14) Portál je tedy nejspíš na původním místě. Na jeho kamenném prahu se dochovaly fragmenty nátěru s červenou barvou. V sousedním prostoru byl po odstranění omítek patrný pas z lomového kamene, který je vidět i v zazdívce niky portálu. Pod tímto pasem byla patrná cihelná zazdívka. Pokud by měl dům vlevo od chodby průjezdní síň, neměl by portál obvyklou orientaci z průjezdu do obytného prostoru, ale vedl by ze světnice do průjezdu. Odhalení zdiva v jižní stěně předpokládané průjezdní síně nicméně neprokázalo žádné stopy po dodatečné zazdívce autory průzkumu z roku 2005 uvažovaného vjezdu z ulice. Naopak odhalené zdivo nároží východní špalety existujícího vstupu do chodby ukázalo po celé výšce armování pískovcovými kvádry patřící snad původnímu vstupu do velké nárožní síně. To by ovšem narušovalo předpokládané schéma domu s průjezdní síní, která nevyžadovala samostatný vchod do obytných částí z ulice. Na protější straně vstupu se armování nebo stopy po jeho odstranění v interiéru ani exteriéru neprojevují, západní stojka současného portálu je obezděna cihlami. Armovaná východní špaleta vstupu může být spolu se zazděným lomeným portálem v chodbě pozůstatkem starší dispozice domu. Na špaletu navazující východní, slabší zeď chodby je provedena ze smíšeného zdiva a její souvislost se středověkými konstrukcemi je málo pravděpodobná. Při podlaze bylo odkryto barokní kamenné ostění se zbytky červené polychromie sloužícího jako příkladací otvor. (obr. 24) V západní zdi mezi lomeným portálem a zmíněnou arkádou nad schodištěm byla ještě zjištěna zazdívka dosahující k podlaze, patřící tak dalšímu vstupu, jehož segmentový záklenek byl přerušen pasem vynášejícím příčku patra.

Přední část předpokládaného obytného východního traktu (vstupní nárožní síň) byla původně osvětlena od jihu zřejmě širokým trojdielným obdélným oknem s příčnickem, z něhož se při jihovýchodním nároží domu dochovala východní stojka

Obr. 17: Kolín, dům čp. 27 (Brandlova ul.), rekonstrukce jižního gotického okna přízemí kameníky Taschem a Hlavatým, stav 1983 (foto A. Váňa, Archiv Regionálního muzea v Kolíně).

kamenného ostění s částí překladu. Nad ním probíhá dále k západu vylehčovací, střechovitě zalomený cihelný oblouk (obnovený?). Pískovcové ostění člení okosení, pravouhlý ústup a mělký výžlabek při vnitřním obvodu. (obr. 15, 22a) Na uspořádání východních oken poukazují podobné cihelné záklenky. Jižní okno odpovídá umístění původního, druhé okno od jihu bylo původně blíže k následujícímu, o čemž svědčí jeho zazdívka patrná v exteriéru i interiéru dnešního schodiště. Místnost v severovýchodním křídle nad severní komorou osvětlovala dvojice oken od východu i severu, a přinejmenším jedno okno od západu. Z rozměrných obdélných východních a západního okna se stlačenými eliptickými záklenky, se na fasádě dochovaly fragmenty ostění z cihelných tvarovek členěných dvěma nebo třemi (jižní okno na východě) výžlabky oddělenými pravouhlým zářezem. (obr. 19–21, 22b) Podle četných analogií nelze vyloučit předpoklad autorů průzkumu z roku 2005 o existenci vnitřní dřevěné vytápěné konstrukci s odvodem kouře buď do dýmníku, nebo malým třetím otvorem nad oběma okny ven ze světnice. Zbývá upozornit ještě na situaci v západním traktu domu. Místnost v jihozápadním nároží domu má oproti středověkým ca 110 cm silným zdem jižní zeď při ulici jen ca 80 cm silnou. Na fasádě se žádné stopy, poukazující na jeho případné dodatečné připojení, neprojevují. Při odstranění podlahy a omítek se ukázalo, že jižní a západní zdi jihozápadní místnosti jsou založeny v hloubce 20 cm pod podlahou na rostlé skále. Severní část západního traktu zanikla při poškození domu leteckou pumou v roce 1945. Podle foto-

Obr. 18: Kolín, dům čp. 23 (Karlova ul.), gotický portál a gotická okna na východní fasádě, stav 1959 (foto L. Kamarýt, Archiv Regionálního muzea v Kolíně).

grafie zřícené části domu byla gotická, s podélnou místností ve východní části zaklenutou lomenou valenou klenbou, z níž je zachycen otisk jižního čela. (obr. 30) V zápise v pamětní knize děkanství k válečným událostem jsou zaniklé prostory popsány jako „ministrantské místnosti k západní straně (k uličce), kde byly mohutné zdi a také masívní klenutí...“.⁴⁸⁾ Středověké jádro patra budovy arciděkanství v celém rozsahu, v interiéru zcela zastřené pozdějšími úpravami, dokládají armoovaná nároží, dochovaná až po hlavní římsu.⁴⁹⁾

S ohledem na shodný domovní blok, nárožní parcelu, terénní situaci, vymezení jižní strany staveništěm kostela sv. Bartoloměje se obdobný stavební postup domu čp. 27 od severu k jihu nabízí také pro budovu arciděkanství. Také vnější rozměry zadních komorových dílů jsou u obou domů přibližně shodné (šířoké 9,5 a hluboké 12 m). V případě domu čp. 25 ale chybí pro zařazení jeho konstrukcí již do druhé poloviny 13. století spolehlivé detaily, jižní portál spodní komory lze datovat nejdříve do první poloviny 14. století, podobně jako lomený portál v chodbě domu. Otázkou zůstává původní rozsah parcely a podoba přední části domu do poloviny 14. století.

Nynějšího půdorysného i hmotového rozsahu dosáhla výstavba budovy dnešního arciděkanství – v podobě patrového šířkového domu dvou nebo trojtraktové dispozice se vstupní síní v jihovýchodním nároží s vystupujícím severním křídlem snad staršího založení – v druhé polovině 14. století, snad v osmdesátých letech 14. století; otázkou zůstává případné dodatečné připojení západního traktu, nejpozději v 15. století.

Forma dochovaných středověkých architektonických článků východního traktu přízemí potvrzuje jejich datování Václavem Menclem do doby kolem roku 1390. Vedle srovnání fragmentu kvalitně provedeného ostění jižního okna domu čp. 25 s jižním oknem domu čp. 27 shodných rozměrů, které bylo zhotoveno v roce 1985, zčásti jako kopie podle dochovaných částí, byť na místo okosení při vnějším obvodu jej člení výžlabek (obr. 16–17), má s oknem domu čp. 25 totožný profil východní obdélné okno, původně dělené jedním prutem, nedalekého kolínského domu čp. 23 v Karlově ulici (obr. 18), datovaného na konec 14. století,⁵⁰⁾ ale také například okna paláce královského hradu Točnicku. Vedle shodného profilu u zmíněného okna domu čp. 27 lze nalézt nejbližší zdroj pro ostění oken obytného patra severovýchodního křídla, s profilací složenou z cihel s jedním vyžlabeným rohem – v Kolíně, včetně kostela sv. Bartoloměje, nezvyklého materiálu – v Praze už v polovině 14. století (např. dům čp. 150/I v Karlově ulici na Starém Městě).⁵¹⁾ Eliptický tvar záklenků oken v Kolíně však ukazuje na mladší dobu jejich vzniku. Jak poukázal Václav Mencl, takový tvar záklenků vychází z architektury pražské parléřovské huti při Svatovítské katedrále s nejstarším příkladem u západního portálu kaple sv. Václava z doby kolem roku 1365, dále u portálu v podvěží městského kostela v Nymburku (kolem 1375) s jeho mladší varianty, portálu severní kaple kostela sv. Bartoloměje v Mochově (kolem 1380);⁵²⁾ jistě ze začátku devadesátých let 14. století je pravoúhlý portál se zaoblenými horními rohy v jižní věži pražského Týnského kostela. Ve stejné době bylo

Obr. 19: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), druhotně zazděná gotická okna ve východní zdi místnosti ve druhém podlaží severovýchodního křídla (foto R. Šulc, 2016).

zřízeno i schodiště ve střední části domu s dochovaným portálem s vysokým trnožem do prostoru jižních sklepů. Teprve do další stavební etapy, nejdříve na začátek 15. století, spíše však do jeho druhé poloviny, lze klást půlkruhové portály jižních sklepů s pravouhlé zalomeným okosením, známým od konce 14. století, ale vyskytujícím se po celé 15. století. Stavba domu patrně souvisela jednak s předpokládanou intenzivnější výstavbou zděných městských domů po velkém požáru Kolína v roce 1349, zejména však s výstavbou presbytáře kostela sv. Bartoloměje, zahájenou za účasti Karla IV. v roce 1360 podle návrhu Petra Parléře, vysvěceného patrně v roce 1378 a dokončovanou na začátku 15. století. Pravděpodobně v této souvislosti dosáhla ve druhé polovině 14. století největší prosperity také kolínská farnost. Podle záznamů výběru papežského desátku ve výši 4 kop grošů ročně patřila k nejbohatším mimopražským prebendám v Čechách, které král poskytoval svým významným příznivcům.⁵³⁾ K roku 1390 je uváděno ve městě 14 světských kněží a „nemalý počet řeholníků“, dále osm kaplanů a oltářníků a „později bylo jich ještě více“.⁵⁴⁾ O mimořádném významu kolínské farnosti svědčí například působení Dětricha z Klatov v letech 1359–1360, jenž byl notářem Karla IV., svatovítským a vratislavským kanovníkem a později neúspěšným protikandidátem Jana ze Středy na post vratislavského biskupa.⁵⁵⁾ Z tohoto období jsou známy první písemné zmínky o budově fary v Kolíně v nejstarší městské knize. Nejstarší z nich dokonce poukazuje na blíže neurčenou stavební činnost při faře. V roce 1386 byl zapsán testament Vavřince z Velimi, který, mimo jiné, odkázal 3 kopy grošů „na stavbu fary“ („... czu dem gepeude der pfare...“).⁵⁶⁾ V testamentu zapsaném o rok později, 1387, učinil Petr Crautworst jeden z odkazů obecně „na

faru“ („... czu der pfarre...“).⁵⁷⁾ Podle zápisu k roku 1388 koupil kameník Michal blíže nelokalizovaný dům od ševce Lemlina („Michael lapicida emit domum suam... apud Lemlinum sutorum, sibi et uxori sue...“), situovaný však kolínským historiografem Josefem Vávrou, který zpracoval historický místopis Kolína, „vedle domu farního“ a identifikovaný jako dům čp. 26.⁵⁸⁾ Jeho závěr i navržené datování podporuje situování domu čp. 25 vůči kostelu sv. Bartoloměje. Nápadné vybočení uliční čáry na východním konci Brandlovy ulice s jižním průčelím domu směrem k severu mohla podmínit právě novostavba širokého presbytáře, navíc rozšířeného k severu o sakristii s klenotnicí v patře, vystupujících z obrysu podélných stran raně gotické lodi, místo původního odsazeného pravouhlého závěru. (obr. 3) Budova arciděkanství, s velkou pravděpodobností, nejpozději od druhé poloviny 14. století původní fara, stojí přímo před ním. Období předpokládané výstavby fary se kryje s působením kolínského plebána Ondřeje, syna Eberlinova z Vysokého Mýta v letech 1360–1380, k roku 1373 a 1380 zmíněného jako „děkan“ („... Andream decanum Coloniensem...“; „decanus Coloniensis“), kanovníka kapituly u Všech svatých na Pražském hradě,⁵⁹⁾ nebo Václava Kolmanova ze Stříbra v letech 1380–1391, protonotáře a písaře královské kuchyně, kaplana krále Václava IV., kanovníka vyšehradského a kanovníka pražské Metropolitní kapituly.⁶⁰⁾ V roce 1384 pronajal Václav důchody kolínského fary knězi Ondřeji z Pelhřimova („... d. Wenceslai rectoris ecclesie parochialis in Nova Colonia fructus omnes et singulos eiusdem ecclesie...“), z čehož Josef Vávra (1893) usoudil, že Václav „při faře v Kolíně ani nepřebýval“.⁶¹⁾ Impulsem dalších stavebních úprav mohly být požáry města v roce 1395 a v roce 1413, respektive 1416.⁶²⁾

Stavební úpravy barokní a klasicistní po požáru v roce 1796

Pokud proběhly nějaké renesanční stavební úpravy středověké fary, byly zcela setřeny pozdějšími razantními přestavbami. Pozůstatkem renesančních nebo raně barokních kleneb může být dvojice cihlových půlkruhových arkád na příložkách, dodatečně zazděných, odkrytých na východní zdi jihozápadní místnosti přízemí. (obr. 23) V písemných pramenech jsou stavební práce při budově zmíněny až po polovině 17. století. Nacházela se tehdy ve špatném stavu. Roku 1662 požádal nově ustanovený kolínský děkan Jan Karel Sedlecký konsistoř o část pozůstalosti svého předchůdce na nutné opravy zpusťlého kostela sv. Bartoloměje i děkanství.⁶³⁾ Letopočet 1679, uváděný v literatuře jako rok přístavby levé poloviny děkanství, se nepodařil v pramenech ani literatuře ověřit. Nicméně je pravděpodobné, že v souvislosti s navrácením patronátního práva nad farou městu v roce 1668,⁶⁴⁾ mohlo dojít časem k nějakým zásadnějším stavebním úpravám, zvláště když se přihlédne ke škodám způsobeným v Kolíně třicetiletou válkou. Bohužel dnes nelze přesně odlišit, které úpravy patří do posledních desetiletí 17. stol., a které lze přisoudit předpokládané stavební aktivitě druhé poloviny 18. stol. Do konce 17. stol. lze klást zazděné ostění raně barokního portálu s osovým klenákem a vnitřní zazděnou segmentovou nikou (dnes umístěné druhotně) v ose severní zdi místnosti vlevo od vstupní chodby, včetně některých partií falešného krbu v předstupující zdi před portálem. Ostění krbu je zřejmě sestaveno z fragmentů stojek ostění a římsy, později ještě upravované. Není ani vyloučeno, že tato sestava fungovala, před dnešním umístěním, na jiném místě domu jako

skutečný krb. Uvedené stavební úpravy spadají nejspíše do děkanátu Jana Antonína Střebského (od roku 1680), který mimo jiné vybudoval v kostele sv. Bartoloměje novou kryptu a založil nadaci pro kaplana.⁶⁵⁾ Další barokní úpravy proběhly pravděpodobně v polovině 18. století, za působení děkana Antonína Formandla (děkanát 1728–1750) a Liboria Dittmanna (děkanát 1775–1780). Druhý ze jmenovaných, nechal podle pamětní knihy děkanství „na svůj náklad děkanství zvenčí obnoviti“.⁶⁶⁾ Právě s tímto obdobím lze snad spojit úpravy interiéru. Dříve jednotný prostor přední síně ve východním traktu byl příčně rozdělen na dvě propojené místnosti vytápěné kamny, obsluhovanými z chodby příkládacím otvorem odkrytým při rekonstrukci. (obr. 24) Střední trakt západně od chodby byl zaklenut valenou klenbou s pětibokými výsečemi a v jeho severní části byla při západní stěně zřízena velká kuchyně. Ta byla oddělena od části k ulici příčkou, do níž mohl být v této době zazděn zmíněný raně barokní, původně vstupní, portál. Dále došlo ke zvětšení okenních otvorů v prostoru nad zadní komorou. Jejich zděné parapety se v interiéru dochovaly pod pozdějšími zazdívkami.

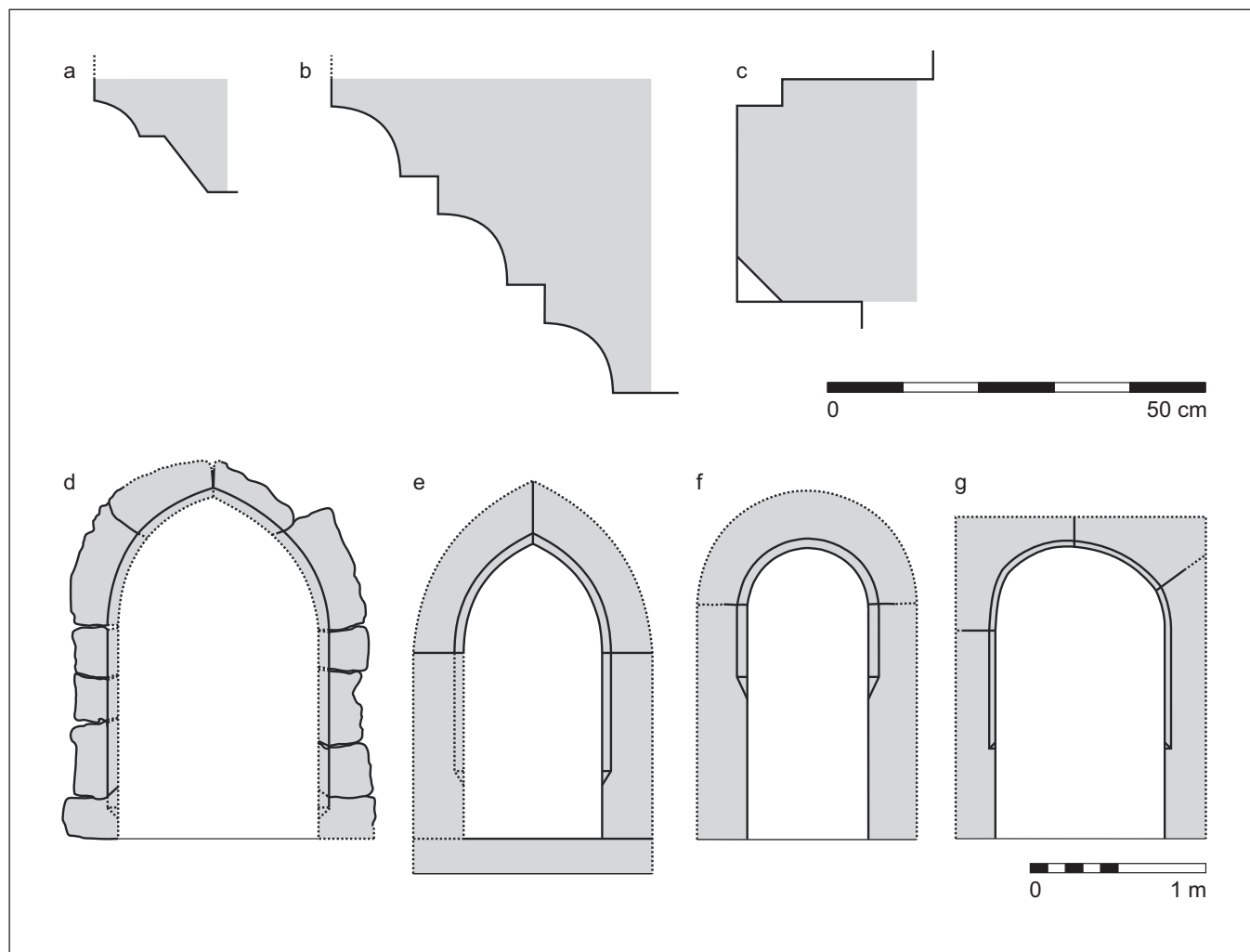
Podstatných změn mohlo doznat také patro s novou dispozicí s hlavní nástupní síní, byť k tomu mohlo dojít stejně tak až na konci 18. století po velkém požáru. Podoba barokního schodiště byla nejspíše odlišná od dnešní, nicméně umístění bylo shodné. Patrně v tomto období bylo do dnešní podoby upraveno členění okenních otvorů na fasádě. Na obou nikách okna na podestě schodiště do patra zůstaly fragmenty vrcholně barokního malovaného členění s ornamentální výplní. (obr. 25–26)

Obr. 20: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), západní fasáda severovýchodního křídla, v přízemí s fragmenty stojek ostění druhotně zazděného gotického okna, stav 2004.

Obr. 21: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), fragment levé stojky ostění druhotně zazděného gotického okna v západní zdi místnosti v přízemí severovýchodního křídla, stav 2014.

Obr. 22: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25): a – profil pravé stojky jižního okna západního traktu; b – profil pravé stojky levého východního okna severovýchodního křídla; c – profil levé stojky portálu ze zrušeného západního schodiště do sklepa; d – jižní portál zadní komory; e – portál v západní zdi vstupní chodby; f – portál ze zrušeného západního schodiště do sklepa; g – portál do jižního sklepa (zaměření a kresba J. Záhorka, J. Pařízková Čevonová, 2015, 2024).

Zcela zásadní bylo poškození konstrukcí domu velkým požárem Kolína na konci července roku 1796.⁶⁷⁾ Podle Josefa Vávry „přikvapil tam purkmistr Eckel a snášel matriky a všechen archiv děkanský do sklepa spodního.“ Následně měla „Obecní správa zádušního jmění nemalou péči, aby děkanský kostel, budova kněžská a školy opatřeny byly novými krovky, což do vánoc r. 1796 vykonáno.“⁶⁸⁾ O děkanství se r. 1797 píše jako o vyhořelém a nově přestavěném („... abgebrannten neu aufbauenden Stadt dechandey...“, „... přestawowanj diekanstwi...“), ale i jako o nové budově („... den neuen Dechandey-Bau...“). Při přestavbě měl být na děkanství podle plánu Q. Johanna zbudován byt pro katachetu se samostatně řešeným vstupem, který sestával ze tří pokojů, dvou klenutých v přízemí a jednoho v patře budovy („... mit 3. Zimer 2. Gewölbt in untern, und mit 1. Zimer in oberen Stok...“).⁶⁹⁾ Mohlo by se jednat o zmíněnou zaniklou severní část západního křídla, v přízemí s gotickými klenbami. Při rekonstrukci v roce 2015 se našly stopy po ohni hned na několika místech interiéru, a to jak v patře, tak v přízemí. Plameny úplně zničily nejen střechu, ale také stropy a podlahy patra, shořelo také schodiště a snad i stropy přízemí. Poškozeny byly také výplně okenních a vstupních otvorů. Následující stavební úpravy potvrzují dendrochronologicky datované konstrukce krovu nad jižním křídlem,

stropních trámů patra jižního křídla a konstrukce schodiště do sklepa z jedlových nebo smrkových trámů, které jsou postaveny ze stromů kácených v letech 1796–1797.⁷⁰⁾ Z písemných pramenů vyplývá, že kvůli finanční situaci trvaly potřebné úpravy budovy po požáru několik desítek let. Místnosti v přízemí a patře, opatřované novými omítkami, podlahami (dřevěnými nebo cihelnou dlažbou) a stropy s rákosovými podhledy s odsazenými fabiony, byly rekonstruovány postupně v první třetině 19. století. Stejně tak výstavba nového schodiště do patra proběhla v několika dílčích etapách. V roce 1808 zpracovali stavitel Jan Václav Petžilka⁷¹⁾ a zednický mistr Johann Kurfiřt předběžný návrh a odhad prací ve výši 429 zlatých a 48 krejcarů, na „vyhotovení a zrychtování jednoho rohového pokoje pro pana děkana v děkanství“. Práce měly sestávat z provedení stropu s omítnutým rákosovým podhledem, vyzdění okenních parapetů, omítnutí stěn, položení dřevěné podlahy a cihelné dlažby pod kamna, zhotovení a osazení jedné dveří a čtyř oken, instalace glazovaných kamen.⁷²⁾ O financování renovace stále ještě „destruované“ budovy děkanství („... destruierten dekanalgebäudes... in baulichen Stand zu setzen...“) jednala městská rada ještě v roce 1819.⁷³⁾ V roce 1821 byl magistrát informován o předběžném rozpočtu na žádoucí renovaci budovy, která měla zahrnovat zřízení dvou pokojů a předsíně

Obr. 23: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), západní stěna jižní místnosti západního traktu s pozůstatkem vložené valené klenby s výsečemi, stav 2015.

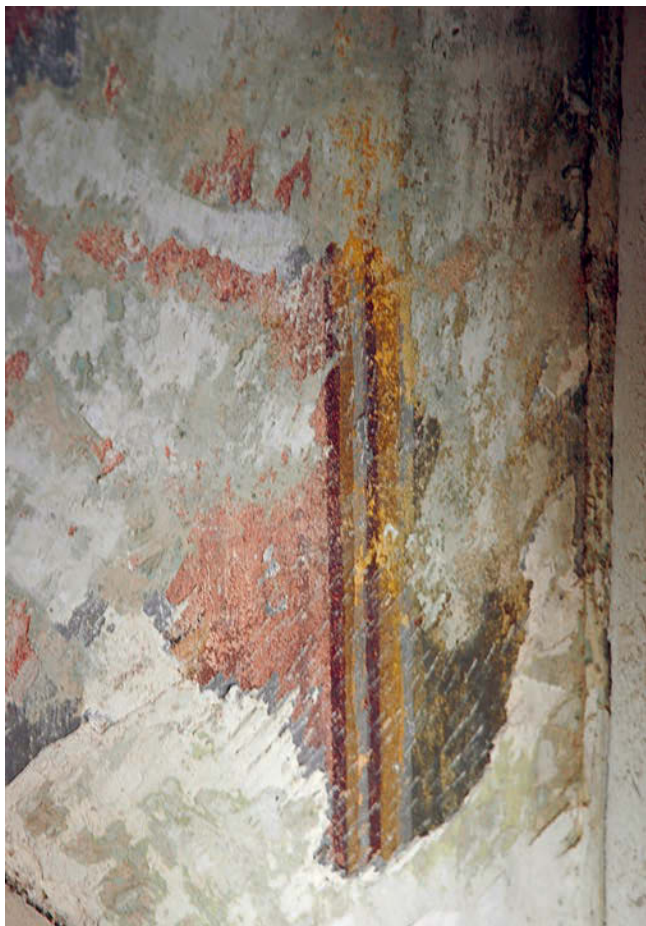

Obr. 24: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), fragment barokního ostění příkládacího otvoru ve východní zdi vstupní chodby, stav 2015.

v patře a opravu exteriéru („... Renowirung des hierstädtischen dekanalgebäudes dann die Herrichtung zweien Zimmer und des Vorhauses im 1ten Stoke daselbst, enforderlich ist... äussern Renowirung dieses Gebäudes“).⁷⁴⁾ Přesto v roce 1822 napomenul krajský úřad kolínský magistrát, že stále nepřipravilo opravu budovy děkanství, která se nacházela v nejubožejším stavu („... die Herstellung des Dekantegebäudes noch nicht geschehen, und selbe in dem elendesten Zustand sich befindet

soll...“).⁷⁵⁾ Ještě v témže roce byly opravy schváleny. Zahrnovaly zbudování dvou pokojů a předsíně v patře, včetně nových oken a dveří, zaklenutí nového schodiště do patra a provedení hlavní římsy děkanství. K provedení prací byli vybráni zednický mistr a stavitel Josef Novák⁷⁶⁾ a tesař Johann Kolokucz.⁷⁷⁾ Roku 1825 zpracoval Josef Novák rozpočet na snesení staré šindelové střechy děkanství, provedení nové taškové krytiny na třech stranách proti kostelu a jedné do dvora, včetně souvisejících tesařských prací, realizovaných zřejmě o rok později.⁷⁸⁾

Práce na obnově požárem poškozené budovy pokračovaly ještě na konci třicátých let 19. století podle návrhů a pod vedením zednického mistra⁷⁹⁾ a později obecního stavitele⁸⁰⁾ Antonína Degenhardta;⁸¹⁾ jeho plány úprav z roku 1837 a 1839 zároveň představují nejstarší známé plány budovy. (obr. 27–29) Rekonstrukce „horní rohové místnosti“ v severovýchodním křídle, započatá už v roce 1808, v té době ještě nebyla hotova („... Oben in den Eckzimmer nach dem grossen Feuersbrunst nicht ausgebaute Mauer lecken...“). Její dokončení, spočívající v zastropení záklopovým stropem s omítnutým rákosovým podhledem, omítnutí stěn, zhotovení hoblované podlahy, zhotovení a osazení dvoukřídlých dveří a čtyř čtyřkřídlých dvojí-tých oken natřených stříbrnou barvou, zahrnul Degenhardt do odhadu prací a rozpočtu z 5. srpna 1837, týkajících se nejnutnějších oprav a stavebních úprav děkanství.⁸²⁾ (obr. 27) Další práce se měly týkat, mimo jiné: opravy omítek na dvorní straně a dvojího nátěru celé budovy „slámovou“ barvou; pokrytí střechy taškami do malty; nahrazení zcela sešlapaného kamenného prahu hlavního vstupu novým; nahrazení staré dlažby z lomového kamene ve vstupní chodbě a v horní předsíni, kde měla být současně cihlami obezděna špaleta vstupu na pavlač, cihelnou dlažbou; osazení nových dvoukřídlých dveří předsíně a pavlače se světlíkem a nátěrem fermežové stříbrné barvy; podklenutí nové pavlače na severní straně středního traktu s cihelnou dlažbou, dubovým zábradlím a pultovou střechou, čtyřmi poli cihelných segmentových kleneb na třech kamenných krakorcích; položení cihelné dlažby na podestě hlavního schodiště; rekonstrukce „retirády“ v přízemí a v patře (zaniklé severní prostory západního traktu) nově zastřešené pultovou střechou; zřízení cihelné klenby v retirádě v přízemí, v retirádě v patře zhotovení rákosového stropu, hoblované podlahy a omítnutí, v obou osazení jednokřídlých dřevěných dveří; úpravy severních opěráků; stavby ohradní zdi mezi dřevníkem, včelínem a severovýchodním křídlem, oddělující dvůr

Obr. 25: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), fragment vrcholně barokní výmalby v okenní nise podesty hlavního schodiště, stav 2015.

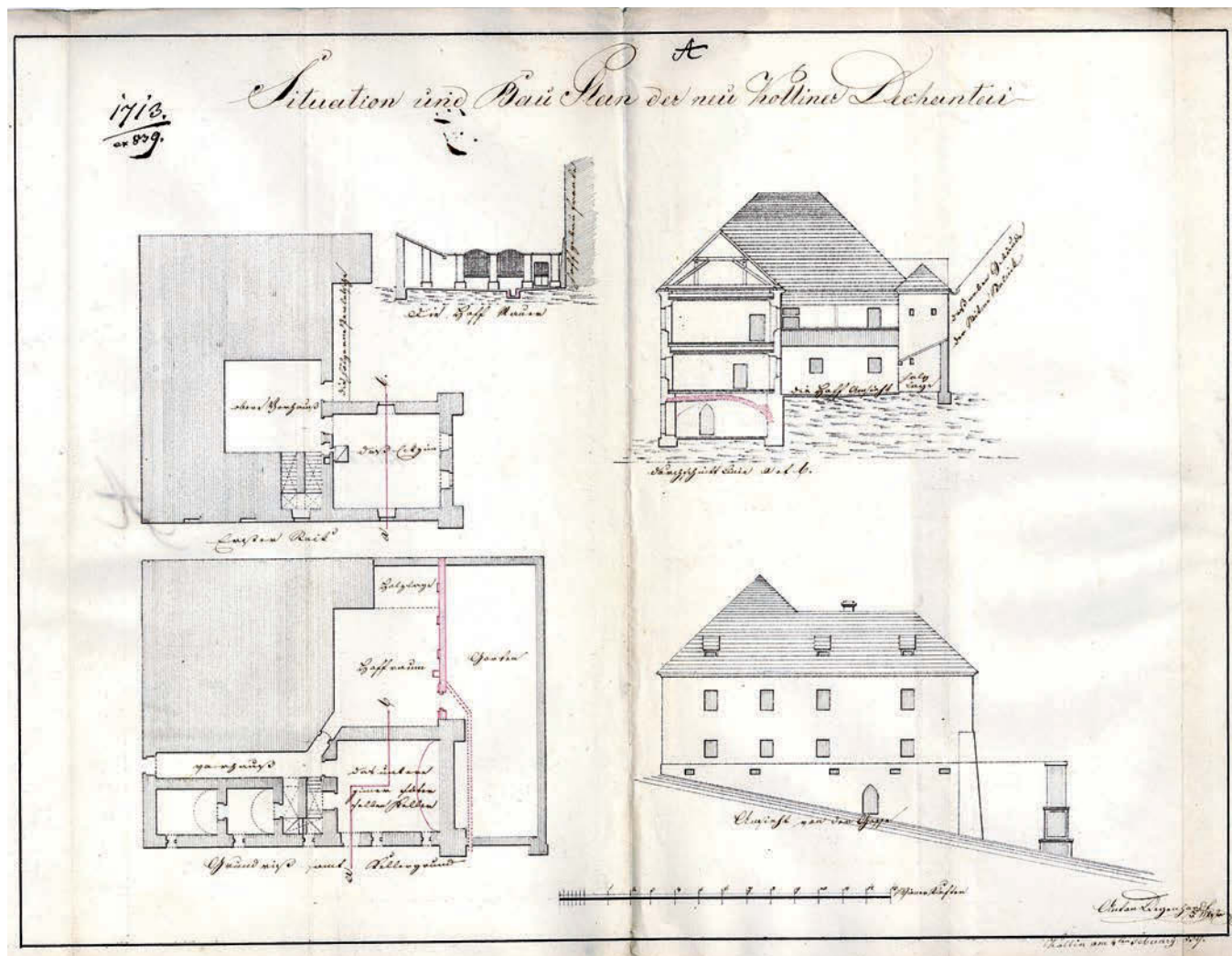

Obr. 26: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), fragment klasicistní výmalby v okenní nise hlavního sálu v patře, stav 2015.

od zahrady v severní části parcely.⁸³⁾ Ne všechny práce však byly zrealizovány. V dalším návrhu stavebních prací a rozpočtu ze 4. února 1839 totiž Antonín Degenhardt znovu, kromě stavby ohradní zdi dvora, zopakoval opravu stále nedokončené rohové místnosti v patře severovýchodního křídla, uvedené již v projektu z roku 1808, respektive 1837. (obr. 28–29) Doplnil ovšem ještě rekonstrukci spojenou s provedením nového stropu a podlahy v místnosti pod ní, kde musely být rozebrány shnilá podlaha a strop, a dále provedení hliněné mazaniny na půdě nad ní. Osazena byla čtyřkřídlá okna do kříže včetně zárubní z borového dřeva a dveře včetně obložení, natřené perlovou olejovou barvou, a instalována troje nová kachlová kamna, jedna z nich mramorově glazovaná, jiná s černou glazurou. Nově, mimo jiné, navrhl rekonstrukci zadního sklepa v severovýchodním křídle, do něhož byla vložena dodnes dochovaná stlačená segmentová cihelná klenba s pětibokými výsečemi nad vstupem a okny, položena dlažba z kamenných desek, osazen kamenný práh a nové kamenné stojky vstupu z ulice z kutnohorského kamenolomu, místo rozlámaných starších kusů, osazen vstupní dvoukřídlé deskové dveře natřené černou olejovou barvou a jednokřídlé dveře na chodíště sklepa se závorou, zazděn starý nepotřebný kánál ve starých zdech. V obou příčkách jižních sklepů byly dřevěné překlady špalet portálů nahrazeny zděnými segmentovými záklenky.⁸⁴⁾

nadále šindelovou krytinu a nevznikla nejspíš ani Degenhardttem navržená pavlač na dvorní straně. O dobrém stavebním stavu obytné budovy informoval v roce 1850 kolínský děkan Jan Lindner městskou radu. Upozornil pouze na riziko v případě požáru, kvůli „dřevěné pavlači“, hrozící navíc zřícením, v blízkosti neohraničené šindelové střechy děkanství.⁸⁵⁾ V souvislosti s táhnoucím se jednáním o zbudování nové zděné pavlače, k němuž došlo až v roce 1854, byla v roce 1852 prozkoumána „tašková střecha“ děkanství, kterou zatékalo a padaly z ní tašky na ulici.⁸⁶⁾ Podobně zřejmě nebyl realizován Degenhardtův projekt kravského chlěva a koňských stájí ve dvoře děkanství projednávaný v letech 1847–1848, zrealizovaných spolu s úpravou severního vjezdu do dvora podle nového projektu Vincence Starého až v roce 1856.⁸⁷⁾

V návaznosti na druhou etapu puristické rekonstrukce kostela sv. Bartoloměje, provedenou v letech 1904–1911 pod vedením architekta Ludvíka Láblera,⁸⁸⁾ a s ní souvisejícími úpravami okolí kostela, došlo k radikální změně fasád děkanské budovy do dnešní podoby s odhaleným režným zdívem. Kostel sv. Bartoloměje byl spolu s budovou tzv. staré školy, zvonice a nové školy také zbaven omítky. První návrh prací a rozpočet „na opravu průčelí děkanské budovy“, který zpracoval 5. dubna 1905 městský stavební asistent Václav Šplíchal, s odstraněním omítek ještě nepočítal. Práce měla proběhnout

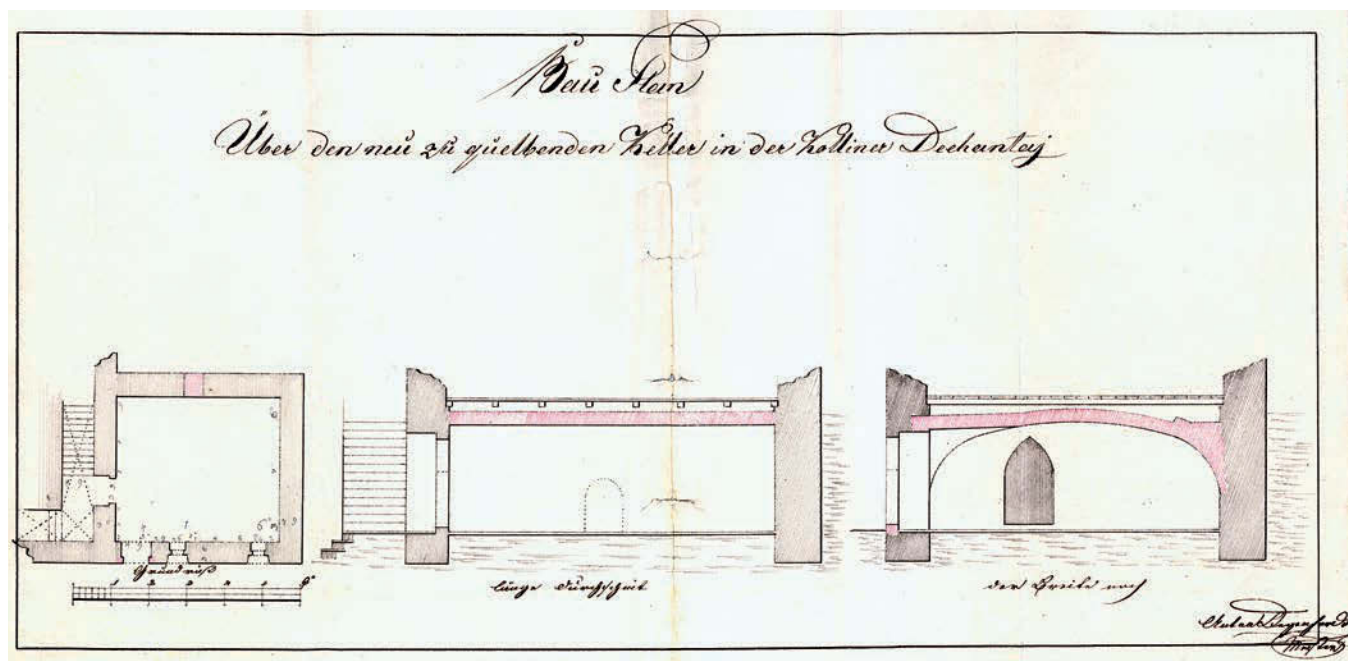

Obr. 28: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), plán oprav budovy se zakreslením půdorysu sklepů, severní části přízemí, řezem se zakreslením nové klenby a pohledem na východní fasádu, Antonín Degenhardt, 1839 (SOKA Kolín, o. c. v pozn. 38, fasc. 14/101, příloha A čj. 1522/1839).

tak, „že se stará omítka oškabe, odlá omítka otluče, chamb-rány oken znovu vytahnou, celé facádní plochy omítky znovu přetřou a dobrou vápennou barvou opatří...“, shodným způsobem měly být provedeny rovněž dvorní omítky.⁸⁹⁾ V podmínkách pro podání nabídek zhotovitele byl způsob provedení popsán podrobněji: „Oprava bude provedena tím způsobem, že bude veškerá odlá omítka otlučena a místa tato po řádném zakropení znovu maltou provedenou z pražského bílého mastného vápna a prosátého písku labského, na níž přijde omítka štuková. Celá facádní i dvorní omítka bude škrabáky oškrabána, stíradlem třena a pak jednou obílána a dvakrát Pexiderovou barvou udaného odstínu obarvena. 3. Veškeré římsy a chamb-rany budou při opravě, pokud jsou poškozené otlučeny a znovu vytaženy a zůstane facáda při opravě v tomtéž provedení jako byla před opravou...“. Plán opravy fasád byl téhož roku doplněn o opravu komínů, které hrozily sesutím, při níž mělo „... býti veškeré chatrné zdivo komínů úplně sneseno, zdivem novým ze silně pálených cihel na vápennou maltu provedeným nahozeno, s vyspárováním maltou cementovou na plochách vnějších.“ Nakonec se ale zjistilo, že zcela snesen musí být pouze jeden z nich, jeden stačí jen opravit a u dvou „snést hlavu na výšku 50 cm“, do konce roku nicméně zednický a tesařský mistr Zdeněk Koudelka a zednický mistr v Kolíně František Mareš provedli pouze jejich nejnutnější opravu. Z následujících

pisemných zpráv a událostí vyplývá, že byla o několik let odložena rovněž realizace plánované opravy fasád.⁹⁰⁾ Oproti tomu byla v roce 1909 provedena nejprve kompletní rekonstrukce interiéru. Do její dispozice zřejmě už nijak nezasáhla. Některé místnosti dostaly novou cementovou dlažbu a všechny prostory byly také nově vymalovány. Křivé stěny byly osekány a vyplentovány.⁹¹⁾ S těmito úpravami lze spojit fragmenty ornamentální výmalby nalezené ve vstupní chodbě při rekonstrukci v roce 2015.

O opravu exteriéru děkanské budovy požádal v roce 1911 městský úřad děkan Václav Sixta. Případné snesení omítek jeho žádost neuvádí, kromě plánovaného konání generální návštěvy v Kolíně v roce 1912 se ovšem odvolává na dokončenou rekonstrukci kostela a nutnost úpravy jeho okolí: „Všeobecně se uznává, že dnes, kdy nemalým nákladem opraven starobylý svědek dávných i strastných dob našeho města, nutně potřebí upravit i ostatní složky vzácně náladového onoho zákoutí, k němuž každý umělecky a nábožensky citící – ať domácí či cizinec – tak rád obrací své kroky. Po opravě chrámu nutno přikročit k opravě schátralého zevnějšku budovy děkanské.“ Současně zmínil i existenci již dříve připraveného, jinak blíže neznámého projektu, zahrnujícího rovněž výměnu střešní krytiny: „Plány a rozpočty na opatření nové krytiny na celou budovu a provedení jednoduché fačady jsou již delší dobu hotovy.“⁹²⁾

Obr. 29: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), plán opravy severního sklepa se zakreslením nové klenby, Anonín Degenhardt, 1839 (SOKA Kolín, o. c. v pozn. 38, fasc. 14/82–83, příloha B čj. 1522/1839).

Odstranění omítek snad inicioval konzervátor vídeňské Centrální komise Luboš Jeřábek, jenž se 4. června 1912 zúčastnil na žádost patronátního úřadu v Kolíně a z nařízení českého místodržitelství komise týkající se „adaptace“ budovy děkanství. Ve zprávě Centrální komisi popsal svá zjištění, že „omítka – mnohonásobně opravovaná – dobře nedrží a stále opadává“, zdívno nicméně bylo „dobře zachovalé a stejně jako na blízkém kostele a zvonici kamenné. Nečiním proto námítku proti tomu, aby toto na místě nové omítky, pouze čistě bylo vyspárováno. A sice zcela analogicky jako na věži zvonice. Nebudtež tedy některá místa cihlami vyplněná uměle vyplňována znova kameny, nýbrž cihly ponechány na svém místě.“ Jako příklad „správného provedení“ uvedl věž kostela sv. Martina na Starém Městě v Praze. Rozhodně odmítl navržené odbourání opěráku v severovýchodním nároží, velmi „dekorativní součásti budovy“, stejně jako demolici „hradební zdi, jež dělí vysoko zasypaný dvůr děkanství od ulice a postavení zdi nové. Stará zeď budiž pouze řádně opravena.“ Střecha děkanství měla být pokryta nikoliv taškami, ale prejzy, jak podle konstrukce krovu předpokládal ve starší době. Souhlasil s provedením střešního vikýře, ale „v tvarech v městě běžných, co možno jednoduchých odpovídajících prostému zjevu celé budovy“, s provedením nového okna do zadní chodby v přízemí, přizpůsobeného dvorním oknům přízemí, a dále s výměnou dvorních oken, nově otevíraných dovnitř pod podmínkou, že budou „umístěna opět přesně v lici průčelí, což jest typické pro budovy 17 a 18 věku“ a jako příklad „správného účelného provedení“ doporučil okna fary Týnského kostela v Praze.⁹³⁾ Pro provedení prací byli na konci roku 1912 vybráni kolínský stavitel, zednický a tesařský mistr Zdeněk Koudelka, kameník Ladislav Pakštofl ze Světlé nad Sázavou, pokrývač František Jandejsek, klempíř Václav Mokráček, truhlář Josef Kedršt, sklenář Jan Pechar, zámečník Alois Růžek a natěrač J. Dušek.⁹⁴⁾ Začátkem následujícího roku, 21. ledna 1913, adaptaci exteriéru budovy děkanství schválila vídeňská Centrální komise.⁹⁵⁾ Její stanovisko shrnula současně publikovaná zpráva o činnosti komise, které z hlediska koncepce obnovy souhlasí s odstraněním omítek a přiznáním rež-

Obr. 30: Kolín, arciděkanství (Brandlova čp. 25), pohled od severozápadu, stav po zásahu leteckou pumou v roce 1945 (reprodukce převzata z R. Marek, Kolínečku, Kolíne. Město dobré obchodní a průmyslové tradice. Praha 1947, s. 17.)

ného kamenného zdiva, ale i s analytickým přiznáním mladších cihelných vysprávek. Centrální komise měla „... k programu restaurování následující požadavky: Nánosy malty lze odstranit, spáry ve zdivu musí být vyplněny. Části, které byly opraveny cihlami, by neměly být nahrazeny kameny. Pilíř na rohu Kostelní uličky bude zachován, stejně jako stará hradební zeď, která odděluje dům od ulice. Střecha musí být pokryta vyduťnými cihlami; nové komíny mají zůstat v jednoduchých tvarech. Proti instalaci střešních oken nejsou námitky. Okno v tmavé chodbě může mít stejné rozměry jako ostatní okna. Křídla oken na fasádách mohou být změněna tak, aby se dala otevřít dovnitř, ale ostění oken musí zůstat nedotčená.“⁹⁶⁾ V dubnu téhož roku už byla vyměněna krytina, provedena dvorní fasáda a započaly práce na jižní fasádě proti kostelu.⁹⁷⁾ Ke koncepci úpravy fasád děkanství se vyjádřil i architekt a památkář Stanislav Sochor, jenž byl 7. května v Kolíně se zemským konzervátorem Centrální komise Lubošem Jeřábkem konzultovat jako ministerstvem určený technický znalec regulaci Labe. Na dotaz kolínského stavebního rady Nováčka, „zdali bude bílý nátěr oken přiléhati ku režnému zdivu facádnímu budovy děkanské“ Sochor „sdělil, že nebudou proti bílému nátěru ničeho namítati, že však budou žádati, aby byla okna školní budovy natřena také bíle“. Stavitel Zdeněk Koudelka dokončil práce 21. května, popsané jsou v jeho vyúčtování z 31. prosince 1913. Obsahuje také některé práce v interiéru, přičemž není jasné, jestli se nejedná o práce provedené při jeho rekonstrukci v roce 1911. Co se týče oprav fasád, došlo ke kompletnímu otlučení staré omítky na fasádách, následnému vyškrábání spár, očištění zdiva a vymazání spár maltou z mletého vápna. Ve vybouraných otvorech do Bartolomějské ulice bylo zdivo vyrovnáno. Na jižní fasádě byly vybourány okenní rámy a nahrazeny novými. S tím snad souviselo vyplentování okenních špalet pro nová užší okna.⁹⁸⁾ Rekonstrukce děkanství byla kompletně dokončena v roce 1914 a zkolaudována 22. října.⁹⁹⁾ Tragickým se pro arciděkanství stal konec druhé světové války. 15. března 1945 zbloudilá letecká puma zasáhla severozápadní nároží, které bylo zcela zničeno, včetně severní pavlače. (obr. 30) Tyto prostory byly obnoveny až v roce 2015.

Shrnutí

Budova dnešního arciděkanství je neodmyslitelně spjata s městským kostelem sv. Bartoloměje, který podmínil její stavební vývoj, jak v období středověku, tak na začátku 20. století. Budova je v dnešní hmotě nepochybně středověkého původu. Bez archeologického výzkumu nelze vyloučit její raně gotické jádro v severovýchodním křídle se vstupem od východu. Pře- vážně vznikla na konci 14. století, patrně současně s nedalekými domy při Brandlově ulici čp. 27 a čp. 23. Z této doby si zachovala řadu detailů. Patrně v osmdesátých letech 14. století získala, stejně jako tomu bylo i u jiných kolínských domů středověkého založení, dispozici dvojdlílného patrového domu – případně nejpозději v 15. století trojdlílného – na široké parcele s velkou vstupní nárožní síní ve východním traktu se schodištěm do obytného patra, komorovým traktem na západě a vjezdem na dvůr podél západní hranice parcely. Nejpозději ve druhé polovině 15. století byly zaklenuty jižní sklepy pod východním traktem. Za síňovým traktem se rozkládala nad polozapuštěnou vysunutou komorou světnice s případným srubem uvnitř. V barokní době byl východní trakt přízemí rozdělen na dva, dispozici podélného čtyřtraktu si dům zachoval dodnes. Vzhledem k ničivému požáru v roce 1796 pocházejí všechny dochované uměleckořemeslné detaily až z doby po něm. Současný vzhled s režným zdivem fasád, ovlivněný puristickou rekonstrukcí kostela sv. Bartoloměje, získala při obnově v letech 1911–1914.

*Recenzovaný odborný článek vznikl na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace poskytované Ministerstvem kultury (výzkumná oblast **Teorie a dějiny památkové péče**).*

Mgr. Jindřich Záhorka (zahorka.jindrich@npu.cz),
Národní památkový ústav, generální ředitelství,
Valdštejské nám. 162/3, Praha 1
Mgr. Jana Pařízková Čevonová, Ph.D.
(cevonova.jana@npu.cz, ORCID: 0000-0002-3241-4393):
Národní památkový ústav, generální ředitelství,
Valdštejské nám. 162/3, Praha 1

Prameny a literatura

- Arceiděkanství Kolín, *Chronik der Neu-Koliner Dechanten beginnen mit dem Jahre... 1836*.
- Archeologický ústav AV ČR, *Nálezová zpráva č. 6760/64 z 31. 7. 1964*.
- Archeologický ústav AV ČR, A. Hejna, *Nálezová zpráva K 2975/65*.
- Městský úřad Kolín, archiv stavebního úřadu, děkanství čp. 25.
- Národní archiv Praha, fond Památkový úřad Vídeň, karton 34.
- Národní archiv Praha, fond Stabílní katastr Praha, sign. KRM162018410, sekce A13B.
- Národní archiv Praha, fond Zemský památkový úřad Praha, kart. 10.
- Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, *Evidenční list nemovitě kulturní památky, rejstříkové č. 741 (Kolín, okres Kolín, sign. Zloch 69)*.
- Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Kolín, čp. 25, *děkanství – stručná stavebně historická analýza (sign. odbor péče o památkový fond NPÚ ÚOP středních Čech, květen 2005)*.
- Státní okresní archiv Kolín, fond Archiv města Kolín, *Lib. Contractum N. II*.
- Státní okresní archiv Kolín, fond Archiv města Kolín, spisová manipule 1805–1849, sign. B XIII, fasc. 13/47.
- Státní okresní archiv Kolín, fond Archiv města Kolín, spisová manipule 1805–1849, sign. B XIV 6, fasc. 14/82–83, 14/101.
- Státní okresní archiv Kolín, fond Archiv města Kolín, spisová manipule 1850–1872, sign. C III, fasc. 3/10.
- Státní okresní archiv Kolín, fond Arciděkanství úřad Kolín, inv. č. 130, kart. 10.
- Státní okresní archiv Kolín, Pamětní kniha děkana Jana Swobody, sign. 134/88.
- LC I.1: Libri confirmationum I.1. Liber primus confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim nunc prima vice typis editus (1354–1362). F. A. Tingl ed., Pragae 1867.
- LC I.2: Libri confirmationum I.2. Liber primus confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim nunc prima vice typis editus (1363–1369). J. Emler ed., Pragae 1874.
- LC III–IV: Libri confirmationum III–IV. Liber tertius et quartus ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim (1373–1390). J. Emler ed., Pragae 1879.
- LC V: Libri confirmationum V. Libri quinti confirmationum ad beneficia ecclesiastica per archidioecesim Pragenam nunc prima vice in vulgus prolata (annus 1390). A. Tingl ed., Pragae 1865.
- LE I: Libri erectionum Archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. Liber I. (1358–1376). C. Borový ed., Pragae 1873.
- LE II: Libri erectionum Archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. Liber II. (1375–1388). C. Borový ed., Pragae 1878.
- Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia. Tomus II. Acta Innocentii VI. Pontificis Romani. 1352–1362. J. F. Novák ed., Pragae 1907.
- Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia. Tomus prodromus. Acta Clementis V., Johannis XXII. et Benedicti XII. 1305–1342. Z. Hledíková ed., Praha 2003.
- RBM II: Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II. (1253–1310). J. Emler ed., Pragae 1882, s. 721–722, č. 1679.
- Registra decimarum papalium čili Registra desátků papežských z diecezí pražské. W. W. Tomek ed., Praha 1873.
- Soudní akta Konsistoře Pražské. (Acta judiciaria consistorii Pragensis.). Z rukopisů archivu Kapitolního v Praze II (1380–1387). F. Tadra ed., Praha 1893.
- Soudní akta Konsistoře Pražské. (Acta judiciaria consistorii Pragensis.). Z rukopisů archivu Kapitolního v Praze III (1392–1393, 1396–1398). F. Tadra ed., Praha 1893.
- Bau-Verpachtung, Amtsblatt zur Prager Zeitung, 1826, č. 105, Freitag, dem 7. Juli, č. 3750.
- Beránek, J. – Kypta, J. – Laval, F. – Neustupný, Z. 2013: Raně gotický závěr chrámu sv. Bartoloměje, Průzkumy památek XX, č. 1, s. 49–80.
- Budský, D. 2006: Kanovníci Metropolitní kapituly pražské 1378–1390. Diplomová práce. Katedra archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Praha, rkp.
- Bureš, J. 1989: Peter Parlers Chor in Kolin und seine Beziehung zur Prager Bauhütte im Lichte der schriftlichen Quellen, Gesta 28/2, s. 136–146.
- Dostál, O. a kol. 1974: Československá historická města. Praha.
- Hausarová, M. 1995: Středověký městský dům na široké parcele se středním vjezdem (Příspěvek k poznání dispozičního typu), Archaeologia historica 20/1, s. 35–52.
- Jouza, L. – Pejša, J. 2011: Moje město Kolín. Zrození královského města. Kolín: Regionální muzeum.
- Kaigl, J. 2012: Gotické portály členěné dvojicí výžlabků a pravoúhlým zářezem mezi nimi v bývalém horšovském arcijáhenství, Památky západních Čech II, s. 7–29.
- Kamarýt, J. – Kamarýt, L. 1988: Kolínský chrám, historie a průvodce. Kolín.
- Kamarýt, J. – Kamarýt, L. 1992: Kolín krok za krokem. Kolín.
- Mádl, K. B. 1897: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Kolínském. Praha.
- Kořán, I. 1978: Kolín, in: E. Poche a kol., Umělecké památky Čech 2. K–O. Praha, s. 82–88.
- Kuča, K. 1998: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. Kolín–Míro. Praha.
- Kurka, J. 1914: Archidiakonáty Kouřimský, Boleslavský, Hradecký a diecese Litomyšlská. Místopis církevní do roku 1421. Praha.
- Libal, D. 1970: Starobylá města v Československu. Stavba jako obraz dějin. Praha.
- Libal, D. – Horynová, M. 1971: Kolín. Stavebně historický průzkum jádra města (pasport SÚRPMO). Praha, rkp. (uloženo ve sbírkách dokumentace NPÚ GnŘ).
- Libal, D. 2001: Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek. Praha.
- Marek, R. 1947: Kolíněčko, Kolíne. Město dobré obchodní a průmyslové tradice. Praha.
- Mencl, V. 1948: Výtvarný vývoj českých měst, Zprávy památkové péče VIII, č. 1, s. 25–42.
- Mencl, V. 1953: Měšťanský dům českého středověku, Zprávy památkové péče III, č. 6, s. 161–192.
- Mencl, V. 1959: Dva příspěvky k vývojovým počátkům měšťanského domu (Z památkové praxe v Praze a v Pražském kraji), Zprávy památkové péče XIX, č. 1–2, s. 24–29.
- Mencl, V. 1960: Vývoj středověkého portálu v českých zemích, Zprávy památkové péče XX, č. 3, s. 112–153.
- Mencl, V. 1971: Vývoj studia středověkého měšťanského domu, in: Monumentorum tutela. Ochrana pamiatok 7, Bratislava, s. 5–28.
- Millauer, M. 1832: Der deutsche Ritterorden in Böhmen. Prag.
- Muk, J. 1991: Středověký městský dům ve výsledcích stavebně historického výzkumu, in: Husitský Tábor 10 (1988–1991), Tábor, s. 87–96.
- Muk, J. – Urban, J. 1987: Kolín. Stavebněhistorický průzkum. Čp. 7. Náměstí míru. Praha, rkp. (archiv NPÚ GnŘ).
- Muk, J. – Urban, J. – Muková J. 1989: Kolín čp. 3. Stavebněhistorický průzkum (pasport SÚRPMO). Praha, rkp. (archiv NPÚ GnŘ).
- Muk, J. – Urban, J. – Muková J. 1989: Kolín čp. 76. Stavebněhistorický průzkum (pasport SÚRPMO). Praha, rkp. (archiv NPÚ GnŘ).
- Patrný, M. 2012: Stavební vývoj chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně, Průzkumy památek XIX, č. 2, s. 145–162.
- Patrný, M. – Beránek, J. 2014: Arciděkanství chrám sv. Bartoloměje v Kolíně. České Budějovice – Praha.
- Patrný, M. – Beránek, J. – Macek, P. – Urban, J. 2004–2007: Stavebně historický průzkum kostela sv. Bartoloměje v Kolíně, rkp. (archiv NPÚ GnŘ).
- Patrný, M. – Záhorka, J. 2011: Standardní stavebně historický průzkum Veigertovského domu čp. 8 na Karlově náměstí v Kolíně. Kolín, rkp. (uloženo v Regionálním muzeu v Kolíně).
- Pabiček J. V. 1848: Paměti král. města Kolína, Časopis českého Museum XXII, č. 4, s. 383–400; č. 5, s. 510–531; č. 6, s. 611–619.
- Petr, S. 2010: Církevní správa v královském městě Kolíně ve 14. století, in: V. Rábik a kol., Vývoj církevní správy na Slovensku. Krakov, s. 254–278.
- Petr, S. 1984: Pamětní kniha města Kolína od roku 1501, Práce Muzea v Kolíně 3, s. 39–81.

- Podlaha, A. 1910: Posvátná místa království Českého IV. Praha.
- Poche, E. ed. 1978: Umělecké památky Čech 2. K/O. Praha.
- Prix, D. 2009: Mnohotvárnost raně gotického stavitelství (1233–1310), in: P. Kratochvíl ed., Velké dějiny zemí Koruny české. Architektura. Praha – Litomyšl, s. 79–104.
- Prix, D. 2020: Raně gotické stavby v hradeckém archidiakonátu (1250–1310), in: D. Prix – E. Racková – J. Slavík, Středověké venkovské kostely východních Čech I. Archidiakonát hradecký (do roku 1378). Praha, s. 161–235.
- Razím, V. 2012: Průchod v městské hradbě u kostela sv. Bartoloměje v Kolíně, Průzkumy památek XIX, č. 2, s. 163–169.
- Razím, V. 2020: Středověká opevnění Českých měst 2, sv. 1. Katalog Čechy (A–O). Praha: NPÚ.
- Rišlink, V. ed. 2019: Kolín – Průvodce po kulturních památkách. Kolín.
- Rišlink, V. – Jouza, L. 1998: Gotika na Kolínsku. Společnost a kultura v letech 1250–1530. Kolín.
- Sedláček, A. 1908: Místopisný slovník historický Království českého. Praha.
- Seifertová Racková, E. – Slavík, J. 2022: Nejstarší měšťanské domy východních Čech. Josefův: NPÚ.
- Slavík, J. 2022: Parcela, dům a světnička ve východních Čechách, in: E. Seifertová Racková – J. Slavík, Nejstarší měšťanské domy východních Čech. Josefův: NPÚ, s. 191–192.
- Straka, F. 1940: Kolínské kostely a památky. Kolín.
- Sommer, J. G. 1844: Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt XII. Kauřimer Kreis. Prag.
- Škabrada, J. 1991: K možnostem srovnání středověkého a mladšího vesnického domu v Čechách, in: Husitský Tábor 10 (1988–1991), Tábor, s. 67–86.
- Škabrada, J. 1996: K pochopení původní struktury některých typů středověkých domů na široké parcele, Průzkumy památek III, č. 1, s. 41–47.
- Tätigkeitsbericht. Böhmen, Mittheilungen der k. k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege. Dritte Folge XII/1, 1913, s. 9–13.
- Tadra, F. 1892: Kanceláře a písaři v zemích českých za králů z rodu lucemburského Jana, Karla IV. a Václava IV. (1310–1420): příspěvek k diplomacie české. Praha.
- Tadra, F. 1897: Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských. Praha.
- Valentová, J. – Tvrdlík, R. 2004: Předlokační osídlení Kolína, in: Archeologie ve středních Čechách 8/2, s. 547–583.
- Vávra, J. – Sixta, V. – Hlaváček, A. 1910: Dějiny a popis děkanského chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně. Kolín.
- Vávra, J. 1888: Dějiny královského města Kolína nad Labem. Oddělení první do roku 1618. Kolín.
- Vávra, J. 1888: Dějiny královského města Kolína nad Labem. Oddělení druhé od r. 1618 až po naše časy. Kolín.
- Velímský, F. 2019: Společná zpráva o provedení archeologického výzkumu při akci – „Revitalizace areálu sv. Bartoloměje – I.–III. Etapa ZAV“ v roce 2018–2019, rkp., 25. 11. 2019.
- Vítovský, J. 2023: Michael (Michael), kameník v Kolíně v l. 1388–1398, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha, s. 579.
- Vojtíšek, J. 2011: Testamenty a testamentární praxe v kolínských městských knihách 1376–1401. Diplomová práce. Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Praha, rkp.
- Wirth, Z. a kol. 1957: Umělecké památky Čech. Praha.
- Záhorka, J. 2019: Brandlova čp. 27 v Kolíně. Nedestruktivní stavebněhistorický průzkum. Kolín, rkp. (uloženo v Regionálním muzeu v Kolíně).
- Záhorka, J. – Čevonová, J. 2014: Arciděkanství v Kolíně. Nedestruktivní stavebněhistorický průzkum. Kolín, rkp. (uloženo: Římskokatolická farnost Kolín).
- Záhorka, J. – Čevonová, J. 2015: Arciděkanství v Kolíně. Doplnující stavebněhistorický průzkum. Kolín, rkp. (uloženo: Římskokatolická farnost Kolín).
- Zahradník, P. 2023: Degenhardt (Degenhart, Degenhard), Antonín (křtěn Antonín Josef), stavitel v Kolíně, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha, s. 164.
- Zahradník, P. 2023: Novák, Josef (1), stavitel v Kolíně, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha, s. 622.
- Zahradník, P. 2023: Petržilka, Jan Václav, stavitel v Kolíně, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha, s. 682.
- Zamazal J. 2002: Velký požár v Kolíně v roce 1796, Historický obzor I–II, s. 36–39.

Poznámky

1. Tento průzkum byl zpracován na přelomu roku 2014 a 2015. Aktualizace proběhla v rámci rekonstrukce budovy od února do září 2015. Budova je v majetku Římskokatolické farnosti Kolín, pro kterou byly také oba průzkumy zpracovány. J. Záhorka – J. Čevonová, Arciděkanství v Kolíně. Nedestruktivní stavebněhistorický průzkum. Kolín 2014, rkp.; titíž, Arciděkanství v Kolíně. Doplnující stavebněhistorický průzkum. Kolín, únor – září 2015, rkp.
2. J. G. Sommer, Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt XII. Kauřimer Kreis. Prag 1844, s. 222.
3. Z. Wirth a kol., Umělecké památky Čech. Praha 1957, s. 342.
4. V. Mencl, Dva příspěvky k vývojovým počátkům měšťanského domu (Z památkové praxe v Praze a v Pražském kraji), Zprávy památkové péče XIX, č. 1–2, 1959, s. 24.
5. D. Líbal – M. Horynová, Kolín. Stavebně historický průzkum jádra města (pasport SÚRPMO). Praha 1971, rkp. (archiv NPÚ GnŘ), s. 44.
6. NPÚ ÚOP středních Čech, Evidenční list nemovité kulturní památky, rejstříkové č. 741 (Kolín, okres Kolín, sign. Zloch 69).
7. I. Kořán, Kolín, in: E. Poche a kol., Umělecké památky Čech 2. K–O. Praha 1978, s. 83.
8. J. Kamarýt – L. Kamarýt, Kolín krok za krokem. Kolín 1992, s. 24.
9. V. Řišlink – L. Jouza, Gotika na Kolínsku. Společnost a kultura v letech 1250–1530. Kolín 1998, s. 27–28.
10. V. Řišlink ed., Kolín – průvodce po kolínských památkách. Kolín 2019, s. 61.
11. NPÚ ÚOP středních Čech, Kolín, čp. 25, děkanství – stručná stavebně historická analýza, rkp. (sign. odbor péče o památkový fond NPÚ ÚOP středních Čech, květen 2005).
12. Regesta diplomata nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II. (1253–1310). J. Emler ed., Pragae 1882 (dále jen RBM II), s. 1034–1035, č. 2391; s. 1236, č. 2825. Naposledy shrnul V. Razím, Středověká opevnění Českých měst 2, sv. 1. Katalog Čechy (A–O). Praha 2020, s. 364–380; základní dílo k dějinám Kolína J. Vávra, Dějiny královského města Kolína nad Labem. Oddělení první do roku 1618. Kolín 1888.
13. F. Velímský, Společná zpráva o provedení archeologického výzkumu při akci – Revitalizace areálu sv. Bartoloměje – I.–III. Etapa ZAV, v roce 2018–2019, 25. 11. 2019, rkp. Srov. J. Valentová – R. Tvrdlík, Předlokační osídlení Kolína, in: Archeologie ve středních Čechách 8/2, 2004, s. 547–583, zvl. s. 553.
14. D. Líbal – M. Horynová, o. c. v pozn. 5, s. 3; V. Razím, Průchod v městské hradbě u kostela sv. Bartoloměje v Kolíně, Průzkumy památek XIX, č. 2, 2012, s. 163–169.

15. J. Beránek – J. Kypta – F. Laval – Z. Neustupný, Raně gotický záměr chrámu sv. Bartoloměje, Průzkumy památek XX, č. 1, 2013, s. 49–80.
16. M. Patrný – J. Beránek, Arciděkanství chrám sv. Bartoloměje v Kolíně. České Budějovice – Praha 2014; M. Patrný, Stavební vývoj chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně, Průzkumy památek XIX, č. 2, 2012, s. 145–162; M. Patrný – J. Beránek – P. Macek – J. Urban, Stavebně historický průzkum kostela sv. Bartoloměje v Kolíně, 2004–2007, rkp. (archiv NPÚ GnŘ).
17. Archeologický ústav AV ČR, Nálezová zpráva č. 6760/64 z 31. 7. 1964, rkp.; tamtéž, A. Hejna, Nálezová zpráva K 2975/65, rkp.; J. Kamaryt – L. Kamaryt, Kolínský chrám, historie a průvodce. Kolín 1988, s. 4.
18. Podle některých autorů přenechal Přemysl Otakar II. patronátní právo řádu německých rytířů, kteří si nárokovali kolínskou faru ještě do husitských válek. M. Millauer, Der deutsche Ritterorden in Böhmen. Prag 1832, s. 60–61, § 3; s. 187–190, č. XXXIV. K tomu podrobně S. Petr, Církevní správa v královském městě Kolíně ve 14. století, in: V. Rábík a kol., Vývoj církevní správy na Slovensku. Krakov 2010, s. 255 a pozn. 2 na s. 254–255, 277–278.
19. Tamtéž, s. 255, 266–271.
20. RBM II, o. c. v pozn. 12, s. 721–722, č. 1679.
21. F. Tadra, Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských. Praha 1897, s. 259; S. Petr, o. c. v pozn. 18, s. 257.
22. Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia. Tomus prodromus. Acta Clementis V., Johannis XXII. et Benedicti XII. 1305–1342. Pragae 2003, s. 303, č. 486.
23. O přesnější době vzniku kolínského děkanátu podrobně uvažoval V. V. Tomek v souvislosti se studiem rejstříků papežského desátku. Došel k závěru, že: „*děkanství Kolínské bylo starodávné, a... po celý čas, k němuž se rejstříky... vztahují, stávalo... Wšeliká pochybnost přitom ovšem nemizí.*“ – Registra decimarum papalium čili Registra desátků papežských z diecezí pražské. W. V. Tomek ed., Praha 1873, s. XII. Srov. A. Sedláček, Místopisný slovník historický Království českého. Praha 1908, s. 429. Přehledně S. Petr, o. c., v pozn. 18, s. 254, pozn. 4.
24. V. Mencl, Výtvarný vývoj českých měst, Zprávy památkové péče VIII, č. 1, 1948, s. 29; týž, Měšťanský dům českého středověku, Zprávy památkové péče III, č. 6, 1953, s. 170–171; D. Líbal, Starobylá města v Československu. Stavba jako obraz dějin. Praha 1970, s. 17–18; D. Líbal – M. Horynová, o. c. v pozn. 5, s. 4–9; V. Mencl, Vývoj studia středověkého měšťanského domu, in: Monumentorum tutela. Ochrana pamiatok 7, Bratislava 1971, s. 9; Dostál, O. a kol., Československá historická města. Praha 1974, s. 206; J. Škabrada, K možnostem srovnání středověkého a mladšího vesnického domu v Čechách, in: Husitský Tábor 10 (1988–1991), Tábor 1991, s. 70–72, 74; J. Muk, Středověký měšťanský dům ve výsledcích stavebně historického výzkumu, in: Husitský Tábor 10 (1988–1991), Tábor 1991, s. 89, 94, 95; M. Hauserová, Středověký měšťanský dům na široké parcele se středním vjezdem (Příspěvek k poznání dispozičního typu), Archaeologia historica 20/1, 1995, s. 38–40, 43–44 a pozn. 8 na s. 50; K. Kuča, Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. Kolín–Miro. Praha 1998, s. 40–41; D. Líbal, Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek. Praha 2001, s. 185–186; D. Prix, Mnohotvárnost raně gotického stavitelství (1233–1310), in: P. Kratochvíl ed., Velké dějiny zemí Koruny české. Architektura. Praha – Litomyšl 2009, s. 81.
25. V. Mencl, 1953, o. c. v pozn. 24, s. 171; J. Záhorka, Brandlova čp. 27 v Kolíně. Nedestruktivní stavebněhistorický průzkum. Kolín 2019, rkp. (uloženo v Regionálním muzeu v Kolíně).
26. NPÚ ÚOP středních Čech, o. c. v pozn. 11.
27. K tomu zvl. M. Hauserová, o. c. v pozn. 24.
28. V. Mencl, 1953, o. c. v pozn. 24, s. 170–171.
29. Týž, o. c. v pozn. 4, zvl. s. 24–29.
30. D. Líbal – M. Horynová, o. c. v pozn. 5, s. 46.
31. J. Záhorka, o. c. v pozn. 25.
32. Výsledky dendrochronologického datování (čp. 23 z roku 2003, čp. 90 z roku 2015 a čp. 54 z roku 2005) laskavě poskytnuté Ing. Tomášem Kynclem. Domy s doloženými trámovými stropy s kamenným záklopem čp. 94 a čp. 93 byly zbořeny v roce 1972 bez možnosti dendrochronologického datování. Srov. M. Hauserová, o. c. v pozn. 24, pozn. 8 na s. 50, kde autorka uvádí další kolínské domy s dochovanými stropy s kamenným záklopem.
33. Příklad ze začátku 16. století z Nového Města nad Metují zmínil M. Hauserová, tamtéž, a J. Slavík, Parcela, dům a světnička ve východních Čechách, in: E. Seifertová Racková – J. Slavík, Nejstarší měšťanské domy východních Čech. Josefov: NPÚ 2022, s. 191–192, zde s. 191.
34. J. Škabrada, o. c. v pozn. 24, s. 71–72.
35. M. Patrný – J. Záhorka, Standardní stavebně historický průzkum Veigertovského domu čp. 8 na Karlově náměstí v Kolíně. Kolín 2011, rkp. (uloženo v Regionálním muzeu v Kolíně). V Kolíně, byly samozřejmě rozměry parcel různé, například parcely domu čp. 42 v Kutnohorské ulici nebo již zmíněného čp. 27 mají dnes šířku 15 m.
36. V. Mencl, o. c. v pozn. 4, s. 27.
37. M. Hauserová, o. c. v pozn. 24, s. 35–52; J. Škabrada, K pochopení původní struktury některých typů středověkých domů na široké parcele, Průzkumy památek III, č. 1, 1996, s. 41–47. K širokým parcelám, včetně budovy děkanství, v Hradci Králové E. Seifertová Racková – J. Slavík, Nejstarší měšťanské domy východních Čech. Josefov: NPÚ 2022, s. 11, 16.
38. Anton Degenhardt, Situation und Bau Plan der neu Kolliner Dechantai, 4. února 1839, měřítko vídeňské sáhy, schematický půdorys přízemí budovy s půdorysem schodiště a místnosti v její sv. části, jižní pohled na ohradní zeď dvora se vstupem do zahrady, půdorys sklepů se situačním plánem budovy, dvora a zahrady, řez sv. křídlem se severním pohledem na dvorní fasádu jižního křídla a na západní křídlo s řezem přilehlého dřevníku, východní pohled na budovu. – Státní okresní archiv (dále jen SOkA) Kolín, fond Archiv města (dále jen AM) Kolín, spisová manipulace 1805–1849, sign. B XIV 6, fasc. 14/101, příloha A čj. 1522/1839.
39. Bohužel v současné době je portál nepřístupný, jižní stranu se zazděnou špaletou zakrývá schodiště do sklepa.
40. SOkA Kolín, o. c. v pozn. 38, fasc. 14/101.
41. Tamtéž.
42. Srov. J. Valentová – R. Tvrdík, o. c. v pozn. 13, s. 553.
43. NPÚ ÚOP středních Čech, o. c. v pozn. 11.
44. Anton Degenhardt, o. c. v pozn. 38.
45. Obdobným způsobem neodpovídá gotická traktová zeď přízemí východní obvodové zdi gotického sklepa kolínského domu čp. 3 v Pražské ulici – J. Muk – J. Urban – J. Muková, Kolín čp. 3. Stavebněhistorický průzkum (pasport SÚRPMO). Praha 1989, rkp. (archiv NPÚ GnŘ), půdorys sklepa a přízemí.
46. Podobný půdorys vykazuje v Kolíně nedaleký dům čp. 42 v Kutnohorské ulici. Zde se dochoval pozdně gotický portál středního vjezdu, který ovšem vede do traktu, jenž na konci neumožňuje průjezd na dvůr. Průjezd byl situovaný na severním konci parcely podobně jako tomu mohlo být u arciděkanství. Půdorys domu: M. Hauserová, o. c. v pozn. 24, s. 37.
47. O tomto portále se zmiňuje L. Kamaryt v Pamětnici kolínského děkanství, Chronik der Neu-Kolliner Dechantei beginnen mit dem Jahre...1836, uložena na kolínském Arciděkanství, s. 786: „*Do levé místnosti za vchodem vedl úzký gotický portálek, nyní zazděný, do kterého jsem umístil kamennou sochu P. Marie Bolestné z výklenku na průčelí kaple P. Marie Bolestné.*“ Socha stojí na rovněž deponované raně gotické hlavici z kostela sv. Bartoloměje, s vegetabilním dekorem, z něhož vystupuje drobná hlava opice.
48. Tamtéž, s. 743.
49. Dochované středověké konstrukce v patře se předpokládají dále např. u kolínských domů čp. 7 a čp. 76 na Karlově náměstí, čp. 3 v Pražské ulici – J. Muk – J. Urban, Kolín. Stavebněhistorický průzkum. Čp. 7. Náměstí míru (pasport SÚRPMO). Praha 1987, rkp. (archiv NPÚ GnŘ); J. Muk – J. Urban – J. Muková, Kolín čp. 76. Stavebněhistorický průzkum (pasport SÚRPMO). Praha 1989, rkp. (archiv NPÚ GnŘ); titíž, o. c. v pozn. 45.
50. Např. I. Kořán, o. c. v pozn. 7, s. 83; M. Hauserová, o. c. v pozn. 24, s. 39–40, obr. 7 na s. 42.

51. K výskytu profilace dvěma výžlabky oddělenými pravouhlým ústupkem srov. J. Kaigl, Gotické portály členěné dvojicí výžlabků a pravouhlým zářezem mezi nimi v bývalém horšovském arcijáhenství, Památky západních Čech II, 2012, s. 7–29, zvl. s. 20; D. PRIX, Raně gotické stavby v hradeckém archidiakonátu (1250–1310), in: D. PRIX – E. Racková – J. Slavík, Středověké venkovské kostely východních Čech I. Archidiakonát hradecký (do roku 1378). Praha 2020, s. 224–225.
52. V. Mencl, Vývoj středověkého portálu v českých zemích, Zprávy památkové péče XX, č. 3, 1960, s. 112–153, zde s. 141, obr. 146 na s. 145.
53. Kolínský děkanát zahrnoval na 29 far (Býchory, Chotějovice, Kbel, Kladruby nad Labem, Kolesa, Konárovice, Končice, Křečhoř, Lošany, Mnichovice, Nebovidy, Nová Ves, Nový Kolín, Ovčáry, Pečky, Pněv, Předhradí, Rasochy, Ratboř, Sány, Selmice, Starý Kolín, Týnec nad Labem, Veletov, Velim, Veltruby (Jezeřany), Záboří, Zibohlavý, Žehuň, Žiželice). Registra decimarum papalium, o. c. v pozn. 23, s. 49–51, 54–56, 59; J. Vávra, o. c. v pozn. 12, s. 45–47; J. Kurka, Archidiakonáty Kouřimský, Boleslavský, Hradecký a diecese Lito-myšská. Místopis církevní do roku 1421. Praha 1914, s. 229–230; S. Petr, o. c. v pozn. 18, s. 256–257.
54. J. Vávra, o. c. v pozn. 12, s. 47, 106.
55. Monumenta Vaticana II. Acta Inocentii VI. Pontificis Romani. 1352–1362. J. F. Novák ed., Pragae 1907, s. 372–373, č. 938; s. 409–410, č. 1026; F. Tadra, Kanceláře a písaři v zemích českých za králů z rodu lucemburského Jana, Karla IV. a Václava IV. (1310–1420). Praha 1892, s. 35; S. Petr, o. c. v pozn. 18, s. 258.
56. SOkA Kolín, fond AM Kolín, Lib. Contractum N. II., fol. 93r; J. Vojtíšek, Testamenty a testamentární praxe v kolínských městských knihách 1376–1401. Diplomová práce. Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Praha 2011, rkp., s. 99, č. 68.
57. SOkA Kolín, o. c. v pozn. 56, fol. 99v; J. Vojtíšek, o. c. v pozn. 56, s. 100, č. 72.
58. SOkA Kolín, o. c. v pozn. 56, fol. 116r; J. Vávra, o. c. v pozn. 12, s. 44. Srov. J. Bureš, Peter parlars Chor in Kolin und seine Beziehung zur Prager Bauhütte im Lichte der schriftlichen Quellen, Gesta 28/2, 1989, pozn. 26 na s. 145; J. Vítovský, Michael (Michael), kameník v Kolíně v l. 1388–1398, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha 2023, s. 579.
59. Libri confirmationum (dále jen LC) I.1. Liber primus confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesium nunc prima vice typis editus (1354–1362). F. A. Tingl ed., Pragae 1867, s. 145, 167; LC I.2. Liber primus confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesium nunc prima vice typis editus (1363–1369). J. Emler ed., Pragae 1874, s. 53; Libri erectionum (dále jen LE I). Archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. Liber I. (1358–1376). C. Borový ed., Pragae 1873, s. 58, č. 118; LE II. Archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. Liber II. (1375–1388). C. Borový ed., Pragae 1878, s. 223, č. 387. Soudní akta Konsistoře Pražské. (Acta judiciaria consistorii Pragensis.). Z rukopisů archivu Kapitulního v Praze II (1380–1387). F. Tadra ed., Praha 1893, s. 52–53, č. 267, s. 162, č. 83, s. 216, č. 194; J. Vávra, o. c. v pozn. 12, s. 46; J. Kurka, o. c. v pozn. 53, s. 230; S. Petr, o. c. v pozn. 18, s. 258. Po smrti Ondřeje v roce 1380 byl krátce kolínským farářem i Hynek z Heroltic: „Noua Colonia. – Jenczo etc. quod nos ad present. d. Wenceslai Boemie regis, ad eccl. in Noua Colonia, vacantem per mortem Andree, Hincconem presb. de Herolticz, altaristam SS. Philippi et Jacobi apostol. in eccl. parroch. in Chwoynecz pleb. inst. Prage a. d. 1380 die I Aug.“ – LC III–IV. Liber tertius et quartus ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesium (1373–1390). J. Emler ed., Pragae 1879, s. 130.
60. LC III–IV, o. c. v pozn. 59, s. 141: „Noua Colonia. – Cunsso etc. ut supra, quod nos ad present. d. Wenceslai, Boemie regis, ad eccl. in Noua Colonia, per mortem Hincconis vacantem, d. Wenceslaum predicti d. regis notarium, pleb. instit. Prage a. d. 1380 die XV Sept.“; F. Tadra, o. c. v pozn. 55, s. 115; Soudní akta Konsistoře Pražské, o. c. v pozn. 59, s. 35, č. 178; J. Vávra, o. c. v pozn. 12, s. 46; S. Petr, o. c. v pozn. 18, s. 261; D. Budský, Kanovníci Metropolitní kapituly pražské 1378–1390. Diplomová práce. Katedra archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Praha 2006, rkp., zvl. s. 167.
61. Soudní akta Konsistoře Pražské, o. c. v pozn. 59, s. 294–295, č. 261; J. Vávra, o. c. v pozn. 12, s. 46; S. Petr, o. c. v pozn. 18, s. 259. K roku 1386 a 1390 uváděný kolínský děkan a současně plebán v Konárovicích byl podle Kůrky Hanuš. – LC V. Libri quinti confirmationum ad beneficia ecclesiastica per archidioecesium Pragenam nunc prima vice in vulgus prolata (annus 1390). A. Tingl ed., Pragae 1865, s. 23, 251; Soudní akta Konsistoře Pražské, o. c. v pozn. 59, s. 406, č. 276; Soudní akta Konsistoře Pražské. (Acta judiciaria consistorii Pragensis.). Z rukopisů archivu Kapitulního v Praze III (1392–1393, 1396–1398). F. Tadra ed., Praha 1893, s. 389, č. 249; J. Kurka, o. c. v pozn. 53, s. 248.
62. J. V. Pabíček, Paměti král. města Kolína, Časopis českého Museum XXII, č. 4, 1848, s. 389, 390; J. Vávra, o. c. v pozn. 12, s. 22, 23.
63. A. Podlaha, Posvátná místa království Českého IV. Praha 1910, s. 37.
64. J. Vávra, Dějiny královského města Kolína nad Labem. Oddělení druhé od r. 1618 až po naše časy. Kolín 1888, s. 67, 200; A. Podlaha, o. c. v pozn. 63, s. 32, 37; S. Petr, Pamětní kniha města Kolína od roku 1501, in: Práce Muzea v Kolíně 3, 1984, s. 70.
65. J. Vávra, o. c. v pozn. 64, s. 205, 305.
66. SOkA Kolín, Pamětní kniha děkana Jana Swobody, sign. 134/88.
67. J. Zamazal, Velký požár v Kolíně v roce 1796, Historický obzor I–II, 2002, s. 36–39.
68. J. Vávra, o. c. v pozn. 64, s. 239, 305.
69. SOkA Kolín, fond Arciděkanství úřad Kolín, inv. č. 130, kart. 10.
70. T. Kyncl, Výzkumná zpráva č. 025-15. Dendrochronologické datování dřevěných konstrukčních prvků budovy arciděkanství v Kolíně. Brno 2015.
71. K němu srov. P. Zahradník, Petržilka, Jan Václav, stavitel v Kolíně, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., o. c. v pozn. 58, s. 682.
72. SOkA Kolín, o. c. v pozn. 38, fasc. 14/82–83: „... hořejší venkovský fundamentní zdi od kamene a cihel, zazdění těch feltrámů a stropních trámů... ty 4 z těch hlavních a příčných zdí při tom rohových pokoji jsou dohromady... dlouhý 12 sáhů 3' 6", zdi tlustý 2' 6", vysoký 2' 6"... ty 2 z těch vyzděných okenních parapetů v oknech jsou dohromady... dlouhý 1', tlustý 1' 6", vysoký 1'... položení cihelné dlažby... ta dlažba na tom novém dřevěném pod kamny tuplovaná... dlouhá 3 sáhy 2', vysoká 2 sáhy 5' 3"... štukatérský rákosový na stropě dílo... ten pokoj je... dlouhý 3 sáhy 2', vysoký 2 sáhy 5' 3"... to vnitřní omítání a pucování na těch zdech v tom pokoji... ten pokoj je po 4 stranách dohromady... dlouhý 11 sáhů 1', vysoký 1 sáh 5'... ta flikovaná podlaha a na jedné straně z hoblovaných prken... ten pokoj je... dlouhý 3 sáhy, vysoký 2 sáhy 3' 3"... v těch 4 oknech a dvojových špaletách je dohromady... dlouhý 3 sáhy 1', vysoký 1' 6"... tlustý měkký trámový dříví... 5 těch stírtztrámů do toho pokoje pod hlavní strop každý... dlouhých 2 sáhy 4' 6"... 5 těch feltrámů to jest tam pro ten pokojový strop... dlouhých 2 sáhy 4' 6"... slabší měkký krovový polštářový dříví... 6 těch polštářů pod podlahu do toho pokoje každý... dlouhý 2 sáhy 3' 3"... 3 těch polštářových dřeva na kozy k lešení... dlouhé 5 sáhů... s polořálcových prken z nehoblovaných stropnicový strop... Ten stropnicový strop nad tím pokojem je... dlouhý 3 sáhy, vysoký 2 sáhy 3' 3"... od tenkých prken to šalování pro ten pokojový strop... to šalování je v tom pokoji... dlouhý 3 sáhy, vysoký 2 sáhy 3' 3"... tej maza-nice položení nad tím pokojem... ta maza-nice nad tím pokojem je... dlouhá 3 sáhy 3', vysoká 2 sáhy 50"... truhlářské dílo... jedny dveře flikové fasované měkký dveře s výplněmi barvený, jsou vysoký 1 sáh 6 coulů široký 4 střevice... těch 4 flikových okenních rámy z měkkého dříví barvený, každý vysoký 5 střeviců, široký 3 střevice 6 coulů... jedno dřevěný pod kamny z dubového dříví... zámečnické dílo... černého kování na dvoufliklový dveře k tomu pokoji... 2 páry háků, 2 páry... pantů zámeček... kování na 4 fliklový okenní rámy... sklenářské dílo... 4 fliklové rámy s novým sklem... s olovem... kamnářské dílo... jedny glazírované kamna..."
73. SOkA Kolín, fond: AM Kolín, spisová manipulace 1805–1849, sign. B XIII, fasc. 13/47.
74. Tamtéž.

75. Tamtéž.
76. P. Zahradník, Novák, Josef (1), stavitel v Kolíně, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., o. c. v pozn. 58, s. 622.
77. Tamtéž.
78. SOKA Kolín, o. c. v pozn. 38, fasc. 14/82–83; Bau-Verpachtung, Amtsblatt zur Prager Zeitung, 1826, č. 105, Freitag, dem 7. Juli, č. 3750.
79. J. Vávra, o. c. v pozn. 64, s. 342, 420.
80. Jako „Gemeindebaumeister“ je Anton Degenhart uveden 23. října 1847. – SOKA, AM Kolín, spisová manipulace 1850–1872, sign. C III, fasc. 3/10.
81. P. Zahradník, Degenhardt (Degenhart, Degenhard), Antonín (křtěn Antonín Josef), stavitel v Kolíně, in: P. Vlček – P. Zahradník a kol., o. c. v pozn. 58, s. 164.
82. SOKA Kolín, o. c. v pozn. 38, fasc. 14/82–83.
83. Tamtéž.
84. Tamtéž, fasc. 14/101.
85. SOKA Kolín, o. c. v pozn. 80.
86. Tamtéž.
87. SOKA Kolín, o. c. v pozn. 38, fasc. 14/101; tamtéž, o. c. v pozn. 80.
88. M. Patrný – J. Beránek, o. c. v pozn. 16, s. 163.
89. Městský úřad (dále jen MÚ) Kolín, archiv stavebního úřadu, děkanství čp. 25.
90. Tamtéž.
91. Plán prací popsal 9. dubna 1909 stavební rada Hlaváček: „Nejnужnější opravy budovy děkanské by vyžadovaly přibližného nákladu: 1. Zednická oprava jednotlivých místností a oškrábání opelichané malby... 2. Nová cementová dlažba u sporáku v kuchyni s odstraněním staré dlažby... 3. Zazdění a zaomítnutí výklenku v zadní kuchyni... 4. Zazdění a zaomítnutí výklenku v pokoji v 1. patře... 5. Snesení cementové dlažby ze zdi v koupelně a omítnutí této zdi maltou cementovou... 6. odstranění starých kamen a) v pokoji v 1. patře do ulice kostelní b) tamtéž do uličky dvorní... 7. oprava podlahy v pokoji v 1. patře do uličky dvorní... 8. oprava podlahy v koupelně... 9. Odstranění pumpy v přízemí a s ní souvisejících prací... 10. Práce malířská a) Kuchyně v přízemí vymalovati... b) chodby v přízemí a schodiště do 1. patra vedoucí vymalovati... c) předstíh v 1. patře vymalovati... d) střední pokoj v 1. patře vymalovati... e) levý pokoj v 1. patře vymalovati... f) pravý pokoj v 1. patře opravit... g) pokoj do Kostelní ul. vymal.... h) pokoj do uličky dvorní vymal.... i) sál – stěny vybarvit a strop vyčistit... k) chodba k záchodům, záchody a koupelna vymalovati... l) byt pro kaplana: 1 pokoj opravit, druhý vymalovati... 11. Oprava oken a dveří... 12. Natěr oken a jedné dveří... 13. Oprava okna ve střeše...“. Dodavatele uvádí vyúčtování prací z 22. června 1910, předložené kolínským starostou c. k. správě stavebního okresu v Poděbradech: „...1. Opravy zednické a tesařské a) provedené obcí kolínskou v režii... b) provedené zed. a tesař. mistrem p. Koudelkou... 2. Dodání prken pro podlahu v kuchyni dle účtu p. L. R. Buba... 3. Práce truhlářská dle účtu p. Fr. Novotného... 4. Práce zámečnická dle účtu p. Al. Růžka... 5. Práce natěračská dle účtu p. K. Caltý... 6. Práce malířská dle účtu p. A. Špicra... 7. Opravy vodovodu a klosetu a) obcí kolínskou provedené v režii... b) dodání klosetu „Thenese“ dle účtu p. Fr. Portele... 8. Práce klempířská dle účtu p. Mesánýho...“. – Tamtéž.
92. Tamtéž.
93. Národní archiv Praha (dále jen NA), fond Památkový úřad Vídeň, karton 34, složka Kolín – děkanství, čj. 3353 z 2. července 1912.
94. MÚ Kolín, o. c. v pozn. 89.
95. Tamtéž.
96. Tätigkeitsbericht. Böhmen, Mittheilungen der k. k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege. Dritte Folge XII/1, 1913, s. 12: „Der Landeskonservator stellt zum Restaurierungsprogramm folgende Anträge: Der Mörtelanwurf kann beseitigt werden, die Fugen des Mauerwerkes sind zu verkitten. Dabei sollen diejenigen Teile, die durch Ziegel ausgebessert wurden, nicht durch Steine ersetzt werden. Der Pfeiler an der Ecke der Kirchengasse ist zu erhalten, ebenso auch die alte Befestigungsmauer, die das Haus gegen die Straße zu abgrenzt. Das Dach ist mit Holzziegeln zu decken; die neuen Schornsteine sind in einfachen Formen zu halten. Gegen die Errichtung von Dachfenstern wird nichts eingewendet. Das Fenster in dem dunklen Gange kann dieselben Maße erhalten wie die übrigen Fenster. Die Flügel der Fassadenfenster können so verändert werden, daß sie sich nach innen zu öffnen lassen, doch haben die Fensterlaibungen unberührt zu bleiben.“
97. NA, fond Zemský památkový úřad Praha, kart. 10; MÚ Kolín, o. c. v pozn. 89.
98. Tamtéž.
99. Tamtéž.

The Archdeaconry of St Bartholomew's Church in Kolín

The seat of the Kolín Archdeaconry building at no. 25 is found at the core of the historical centre of Kolín, at the corner of Parlérova and Brandlova Streets, in the closest proximity to the main municipal church of St Bartholomew. Just like the church, the archdeaconry building is undoubtedly of medieval origin. Similar to the majority of the historical houses of the town of Kolín, only sporadic mentions have been published in professional literature. Only in 2015, a non-destructive historical building survey was carried out in connection with the scheduled additional extension and reconstruction of the building, and operative surveys were conducted during the reconstruction. Based on the findings of these surveys, the building development of the house could be outlined. Apparently, it evolved along with the construction of the local St Bartholomew's Church. The first construction stage of the archdeaconry dates from the second half of the 13th century. The constructions surviving in the northern part of the cellar come from the time of the construction of the town and church, founded by Ottokar II of Bohemia. House no. 27, which has au fond remained in its

Early Gothic form, provides an analogy. The archdeaconry in its present-day form was most likely built at the end of the 14th century in connection with the second stage of the church's construction. A number of details, such as bevelled semi-circular portals in cellars, the fragment of the rectangular window jamb, and a special-shaped brick jamb, sporadic in Kolín, have survived from the time. As in other Kolín houses founded in the Middle Ages, it was probably a three-piece house on a large plot with a central entranceway, residential section (living room), and storeroom sections on the side. Above the semi-sunken storeroom behind the hall section was a forward living room with a potential log cabin inside. In the following Late Gothic stage, the cellars under the residential section were completed. An underground storage tank has remained in these cellars in the rock. This layout was transformed into an elongated three-wing structure, most likely during the Baroque period, on the side of which a kitchen was built in the newly vaulted central section, and the entryway remained only on the northern side, outside the building. Most of the surviving handcrafted ele-

ments in the interior date from the period after the destructive fire in 1796. A new roof frame, ceilings, and floors were built after the fire. The staircase was built again as well. The dating of these structures is the result of the dendrochronological survey. As revealed in the 2015 reconstruction, the first-floor rooms were decorated with new late classicist ornamental paintings after the fire. The archdeaconry acquired its current form during the 1911–1914 renovation influenced by the puristic reconstruction of St Bartholomew's Church. The outside plastering was removed, and the joints of the stone façade were newly filled. In March 1945, a stray aerial bomb struck the western part of the building.

Fig. 1: Kolín, surroundings of St Bartholomew's Church with archdeaconry (no. 25), cut-out of the indication sketch from the stable cadastre of 1841 (National Archives in Prague).

Fig. 2: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), southeastern view, condition in 2018 (photo by R. Šulc).

Fig. 3: Kolín, the situation and comparison of the layouts of cellars at nos. 27 and 25 (archdeaconry) in Brandlova Street with the building development evaluation (drawing by L. Beránková, 2024; church ground plan materials provided by M. Patrný 2012, M. Patrný, J. Beránek, 2014).

Fig. 4: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), compound ground plan of the basement (dark grey) and the ground floor (light grey) (localisation 2015; drawing by L. Beránková, 2015, J. Pařízková Čevonová, 2024).

Fig. 5: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), space between today's cellar staircase and southern cellars, Gothic portal to the central cellar on the left, Gothic portal from the defunct staircase on the ground floor in the back, condition in 2016 (photo by Roman Šulc).

Fig. 6: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), secondarily walled-up Gothic portal on the northern side of the southern wall of the northern cellar (photo by J. Záhorka, 2004).

Fig. 7: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), Gothic portal from the defunct staircase from the ground floor (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 8: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), vault in the southern part of the basement, northern view of the partition wall between the southern and central cellars with a Gothic portal (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 9: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), Gothic portal from the staircase to the central cellar in the southern part of the basement (photo by Roman Šulc, 2008).

Fig. 10: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), secondarily walled-up semi-circular arcade in the back of the western wall of the entrance hall, view from the hall (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 11: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), ground-floor plan with the building development evaluation (localisation 2015; drawing by L. Beránková, 2024).

Fig. 12: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), first-floor plan with the building development evaluation (localisation 2015; drawing by L. Beránková, 2024).

Fig. 13: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), secondarily walled-up Gothic portal on the eastern side of the western wall of the entrance hall (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 14: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), secondarily walled-up Gothic portal on the eastern side of the western wall of the entrance hall, detail of interconnection with the surrounding masonry (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 15: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), fragment of the right jamb post of the secondarily walled-up southern Gothic window on the ground floor by the southeastern corner with a lightweight brick arch (photo by Roman Šulc, 2008).

Fig. 16: Kolín, house no. 27 (Brandlova Street), southern window on the ground floor (photo by J. Záhorka, 2019).

Fig. 17: Kolín, house no. 27 (Brandlova Street), reconstruction of the southern Gothic window by the stonemasons Tasch and Hlavatý, condition in 1983 (photo by Arnošt Váňa, Archives of the Regional Museum in Kolín).

Fig. 18: Kolín, house no. 23 (Karlova Street), Gothic portal and Gothic windows on the eastern façade, condition in 1959 (photo by L. Kamaryt, Archives of the Regional Museum in Kolín).

Fig. 19: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), secondarily walled-up Gothic windows in the eastern wall of the room on the second floor of the northeastern wing, condition in 2016 (photo by Roman Šulc).

Fig. 20: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), western façade of the northeastern wing, on the ground floor with fragments of jamb posts of the secondarily walled-up Gothic window (photo by J. Záhorka, 2004).

Fig. 21: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), fragment of the left jamb post of the secondarily walled-up Gothic window in the western wall of the room on the ground floor of the northeastern wing (photo by J. Záhorka, 2014).

Fig. 22: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), (localisation and drawing by J. Záhorka, J. Pařízková Čevonová, 2015, 2024).

Fig. 23: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), western wall of the southern room of the western wing with the remains of an inserted barrel vault with sectors (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 24: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), fragment of the Baroque jamb of a fire-stocking opening in the eastern wall of the entrance hall (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 25: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), fragment of the High Baroque painting decoration in the window niche of the main staircase landing (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 26: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), fragment of the classicist painting decoration in the window niche of the main hall on the first floor (photo by J. Záhorka, 2015).

Fig. 27: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), plan of the building repairs showing the courtyard gallery and the sectional view of the western wing, Antonín Degenhardt, 1837 (SOkA Kolín, AMK, document manipulation 1805–1849, sign. B XIV 6, fasc. 14/82–83).

Fig. 28: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), plan of the building repairs showing ground plans of cellars, northern part of the ground floor, sectional view of the new vault, and the view of eastern façade, Antonín Degenhardt, 1839 (SOkA Kolín, AMK, document manipulation 1805–1849, sign. B XIV 6, fasc. 14/101, Appendix A, ref. no. 1522/1839).

Fig. 29: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), plan of the repairs of the northern cellar showing a new vault, Antonín Degenhardt, 1839 (SOkA Kolín, AMK, document manipulation 1805–1849, sign. B XIV 6, fasc. 14/82–83, Appendix B, ref. no. 1522/1839).

Fig. 30: Kolín, archdeaconry (Brandlova Street no. 25), north-western view, condition after the aerial bomb strike in 1945 (reproduction from *Kolínečku, Kolíne. Město dobré obchodní a průmyslové tradice*, Kolín 1947, p. 17).